DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZ DL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Ž-24

Štev. 42 (396) LETO VIII

NOVO MESTO, 16. OKTOBRA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33 Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Nevel

Zadnja brenta grozdja gre v klet. V vinogradih je zdaj vse postorjeno; še malo in končana bodo tudi vsa dela na polju in v gozdu, medtem pa bo v sodih zorelo mlado vino.. (Foto: Polde Grahek, Rožanec)

VSI NA VOLITVE!

Še nekaj dni nas loči od 20. oktobra, ko bomo šli na volišča in izvolili vodstva ljudskih odborov za bodoča štiri leta. Dvajsetega oktobra bomo volili vsi volilni upravičenci odbornike občinskih zborov. Volilni upravičenci-proizvajalci industrijske skupine bodo 26. oktobra, volivni upravičenci-proizvajalci kmetijske skupine pa 27. oktobra, še posebej volili odbornike za občinske zbore proizvajalcev. To pomeni, da bodo volilni upravičenci-proizvajalci šli tokrat dvakrat na volišče, ostali državljani, ki imajo volivno pravico, pa enkrat.

Že pri izbiri kandidatov so naši delovni ljudje pokazali, da jim ni vseeno, kdo bo bodoča štiri leta zastopal volivno enoto v občinskem in okrajnem ljudskem odboru. Tako je tudi prav. Na vodstvu občin in okraja ne potrebujemo ljudi, ki dosedaj niso pokazali volje za delo v korist skupnosti, ne potrebujemo kimavcev in raznih zastopstev zaradi sorazmerja. Potrebujemo delovne požrtvovalne ljudi, ki bodo dali vse sile za napredek komune, republike in države, ki bodo dostopni in dojemljivi za pametne in koristne predloge volivcev, katerim bodo vsak čas na razpolago za dajanje odgovorov in pojasnil ter sprejemanje predlogov in nasvetov. Prepričani smo, da bomo na volitvah med dobrimi izbrali res najboljše.

Naloge, ki čakajo bodoče ljudske odbore, nikakor niso lahke. V dviganju kmetijske proizvodnje smo napravili šele prav skromne korake. Razne komunalne naprave čakajo na nadaljevanje, mnoge pa še na pričetek del. V tem pogledu smo že veliko napravili s skupnimi napori, a potrebe po vodovodih, tu in tam še po elektriki, po dobrih poteh in cestah in podobnih napravah so še vedno velike. Mnogo naporov in sredstev bo treba za izboljšanje šol in prosvete. V razvijanju potrebne obrti smo dosedaj res premalo napravili. Krepiti in izpolnjevati je treba obstoječe industrijske obrate in ustanavljati nove, kjer so za to pogoji. Največ skupnih naporov pa bo treba v bodoče za načrtno dviganje in razvijanje kmetijstva.

Vsem tem in ostalim nalogam pa bodo bodoči ljudski odbori kos le, če bodo imeli pri tem podporo vseh volivcev in če bodo v njih ljudje, ki imajo potrebne moralne kvalifikacije. V razvoju družbenega upravljanja, ko dobivajo občine — komune vedno večje pristojnosti, je sodelovanje volivcev in izvoljenih odbornikov še toliko bolj nujno in potrebno. Naši bodoči gospodarski uspehi niso odvisni od posameznika, od posameznega ljudskega odbora, pač pa od nas vseh in naših skupnih naporov. Dovolj imamo vidnih dokazov, kaj se da doseči, če združimo sredstva skupnosti in prispevek zainteresiranih za določen cilj.

Sodelovanje volivcev z odbori se manifestira že pri volitvah. Z udeležbo na volitvah dokažejo volivci svojo voljo za sodelovanje pri upravljanju občine in okraja, dokažejo svojo pripravljenost pomagati pri reševanju skupnih vprašanj, pri razvijanju in krepitvi našega gospodarskega sistema, pri dviganju blagostanja skupnosti in posameznika.

Kakor imajo volitve ljudskih odborov velik gospodarsko družbeni pomen, imajo tudi politično obeležje. S polno udeležbo na volitvah bomo dali priznanje naši poti v socializem, dali pomo prispevek in pomoč našemu državnemu vodstvu v borbi za mir in aktivno sodelovanje med narodi. Zato naj ne bo nikogar, ki bi neupravičeno izostal in ne bi šel 20. oktobra, odnosno 26. in 27. oktobra na volišče ter oddal svoj glas za tistega kandidata, katerega smatra vrednega zaupanja, da bo bodoča štiri leta kot odbornik občinskega ali okrajnega zbora, občinskih zborov proizvajalcev ali okrajnega zbora proizvajalcev stal na čelu prizadevanj za splošni napredek in dvig življenjske ravni nas vseh.

BIVŠIM INTERNIRANCEM!

Okrajni odbor Zveze borcev Novo mesto je prejel od Centralnega odbora ZB iz Beograda sledeče obvestilo:

»Osebe, ki so bile med vojno v koncentracijskem taborišču Auschwitz in tam delale v tovarnah IG Farben-Industrie ali podjetjih Buna IV, Geydebreck, Fuerstengrube GmbH in rudniku Janina, naj se takoj prijavijo Uradu za zaščito jugoslovanske imovine v inozemstvu, Beograd, Kneza Miloša 26/III. Prijave se zbirajo v svrho zahtev podjetju I. G. Farben-Industrie za izplačilo zaslužka za delo. Velja pa le za osebe, ki so delale v navedenem podjetju, ne pa tudi za osebe, ki so sicer bile v tem taborišču, a niso delale v obratih navedenega podjetja ali pa so delale v obratih tega podjetja izven področja taborišča Auschwitz.

Prijave je treba poslati Uradu takoj, najpozneje pa do 20. oktobra 1957. Prijave morajo vsebovati:

Ime in priimek, točen naslov, dan in mesto rojstva, prejšnje in sedanje državljanstvo, od kdaj in do kdaj je bil na delu v navedenih tovarnah, taboriščno številko, iz katerega razloga je bil interniran, v katerih delovnih komandah in pri kakšnem delu je bil, ime starešine bloka kot tudi mojstra podjetja I. G. Farben-Industrie ali drugih navedenih podjetij, pod katerih upravo je delal. Dalje je treba navesti dokaze o telesnih poškodbah in boleznih kot tudi to, ali je bil v taboriščni bolnišnici in kdaj. Prav tako je treba navesti zaenkrat le imena in naslove prič ter priložiti prijavi prepise pismenih dokumentov.

Sprejemajo se tudi prijave onih oseb, ki so bile v taborišču Auschwitz in so delale v navedenih tovarnah, čeprav zaenkrat nimajo vseh gornjih podatkov.«

PREDSEDNIK TITO O UMETNEM SATELITU NESMISEL VOJNE

To, da so sovjetski znanstveniki izstrelili umetni satelit v vesoljstvo, pomeni zmagoslavje sovjetske znanosti in bo imelo zelo velik pomen v nadaljnjih raziskavah in osvajanju prostora v vesoljstvu. Iz znanstvenega vidika je to eden največjih prispevkov k znanstveni misli na svetu.

Iz vidika miru ali vojne to najnovejše odkritje po uranski in vodikovi bombi kaže, da je naravnost nesmiselno, da bi bila vojna zdaj možna, ne da bi človeštvo doživelo največjo katastrofo. Zato menim, da se čedalje bolj bližamo spoznanju, da je vojna zdaj nemogoča, in da moramo sadove človeškega genija porabiti edinole v miroljubne namene in v korist ljudi.

JOSIP BROZ-TITO

Zadnja predvolilna zborovanja

V našem okraju je bilo prejšnji teden veliko predvolivnih zborovanj, katerih so se udeležili tudi nekateri ljudski poslanci.

Na Dvoru pri Žužemberku je bilo veliko predvolivno zborovanje 9. oktobra zvečer; prisostvovalo je okoli 100 volivcev. Zvezni ljudski poslanec Janez Hribar je govoril zlasti o družbenem upravljanju pri nas ter o novem osnutku za delitev narodnega dohodka. Volivci so se pogovorili v razpravi še o drugih važnih gospodarskih vprašanjih, ki jih zanimajo, zlasti o delu in vlogi kmetijske zadruge, o dviganju storilnosti kot osnovi za višjo življenjsko raven in pod.

V nedeljo 13. oktobra pa je bilo predvolivno zborovanje v Selih-Šumberku. Tam je govoril republiški ljudski poslanec Stane Šmid. Udeležba je bila dobra in volivci so z zanimanjem spremljali razlago nekaterih gospodarskih in političnih vprašanj doma in v svetu. Volivci v tej volivni enoti so zlasti zadovoljni, da se je končno le pričelo dograjevati cesto Žužemberk—Radohova vas. Pri tem tudi sami veliko pomagajo.

Isti dan je bilo zborovanje tudi v Dolenjskih Toplicah ob bolj majhni udeležbi. O socialistični graditvi pri nas je govoril ljudski poslanec Martin Žugelj.

417 ODBORNIKOV – 929 KANDIDATOV

Za nedeljske volitve v občinske zbore je potrjenih 551 kandidatov, odbornikov pa bo izvoljenih 230. Med 551 kandidati je le 23 žena, mlajših od 30 let pa je 110 kandidatov. Industrijska skupina bo izvolila za občinske zbore proizvajalcev 95 odborukov, kandidatov pa je 191, od tega 18 žena in 52 kandidatov do 30 let starosti. Kmetijska skupina bo izvolila 92 odbornikov za občinske zbore proizvajalcev. Kandidatov je 187, od tega 6 žena in 33 kandidatov do 30 let starosti.

Z izgradnjo komun nastajajo pogoji, da državljani neposredno sodelujejo pri upravljanju najrazličnejših družbenih del.

POGLED NAZAJ IN NAPREJ

Predvolilni pogovor s tov. Janezom Žuničem, predsednikom ObLO Črnomelj

● KATERE SO NAJVAŽNEJŠE NALOGE, KI ČAKAJO NOVI OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ČRNOMELJ? KATERE MED TEMI SO ZA NADALJNJI USPEŠNI RAZVOJ OBČINE NAJNUJNEJŠE?

Tudi v občini Črnomelj se volivci pridno pripravljajo na nedeljske volitve v občinski in okrajni ljudski odbor. Na zborih volivcev, drugih sestankih in na konferencah so pretresali delo, uspehe in pomanjkljivosti dosedanjega občinskega in okrajnega ljudskega odbora.

V teh razpravah smo z volivci ugotovili, da smo v zadnjih letih dosegli navzlic vsem težavam lepe in pozitivne rezultate. Hkrati pa ugotavljamo, da je še veliko nerešenih, bistveno važnih vprašanj, ki jih bo moral reševati bodoči občinski ljudski odbor.

Zlasti bo treba hitreje kot dosedaj reševati gospodarske probleme, kar naj bi povečalo in okrepilo materialno osnovo za uspešnejše reševanje drugih družbenih vprašanj.

Ugotavljamo, da je naša mlada, po vojni nastala industrija še vedno nedograjena in brez opreme. Še nima v celoti določenih svojih proizvodnih nalog. Manjka strokovnega kadra. Obremenjena je kljub vsemu z vračilom investicijskih kreditov, ki jih plačuje v obliki anuitet, kar jo zelo ovira pri njenih prvih korakih. Zato bo razen utrditve že obstoječe proizvodnje in izdelovanja novih proizvodov, ki jih potrebuje trg, ena glavnih nalog bodočega ljudskega odbora, da podjetja dogradimo, proizvodnjo utrdimo in šele nato naj bi se od njih zahtevalo plačilo anuitet, ki jim sedaj zavirajo uspešno rast.

Važno vprašanje v občini je obrt, ki je zelo zaostala, neorganizirana in nizko produktivna. Nekatere sorodne obrtne obrate bi kazalo reorganizirati (kot so mizarski), jih usposobiti za industrijski način proizvodnje in uvajati v obrt nove proizvode. Razvoj nam narekuje, da organiziramo tudi nove obrti, ki jih prej nismo potrebovali. Važna je vzgoja za to potrebnega obrtnega kadra.

S povečanjem industrije in z razširitvijo mreže obrtnih delavnic in podjetij bi odprli nova delovna področja in ustvarili nova delovna mesta, kjer bi zaposlili ljudi, ki so danes brez dela.

Posebna in težka naloga čaka bodoči ljudski odbor, ki jo bo moral reševati skupno z zadrugami in s Proizvajalno zvezo — to je vprašanje dviga kmetijske proizvodnje in pridelovanja za trg.

Zlasti bo važno preoravanje steljnikov in sajenje nekaterih industrijskih rastlin, med katerimi je najvažnejši hmelj. Potreben je hitrejši razvoj sadjarstva; njegove pridelke potrebuje tovarna »Belsad« in ves naš trg. Razvoj živinoreje bo terjal dvig krmske baze itd.

Mnogo je nerešenih problemov na področju komunalne dejavnosti. Zelo težke so stanovanjske razmere. Tu naj omenim, da bo potrebno v bodoče za to vprašanje, ki postaja že zelo boleče, zahtevati od gradbene operative, da se usposobi za hitrejše, s tem pa tudi cenejše gradnje.

Področje turizma in tujskega prometa sploh je pri nas še nenačeto vprašanje. Danes praktično ni v Črnomlju prenočišč ozir. tujskih sob. To nas sili h gradnji hotela; obisk tujcev je iz leta v leto večji.

Zelo težka naloga čaka bodoči odbor glede dograditve šole na Vinici. Začeti je treba z gradnjo nove šole v Dragatušu, kjer je bila šola med vojno porušena, da ne govorimo o razširitvi in opremi v Gribljah, adaptaciji v Dobličah, Tribučah, Sinjem vrhu, Starem trgu itd.

Nadaljevanje gradnje osrednjega belokranjskega vodovoda, ki bo šel s prvim delom kmalu v pogon, bo delalo še vsem nam veliko preglavic.

Še je neurejeno vprašanje prehrane delavcev in uslužbencev, ki ga ne bomo smeli nikakor več odlašati. V razpravi o takih in podobnih vprašanjih so volivci sodelovali v pripravah na volitve.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Notranjepolitični tedenski pregled

V NEDELJO BOMO VOLILI

Nedeljske volitve odbornikov v občinske zbore, kakor tudi volitve v občinske zbore proizvajalcev prihodnji teden, bodo nedvomno pomemben dogodek. Ne le zato, ker so volitve že same po sebi nekaj nevsakdanjega — pač pa predvsem zato, ker pomenijo zaključek nekajletnega uveljavljanja komunalnega sistema in ker novi odbori sprejemajo nove, pomembne naloge.

Komunalni sistem se je organizacijsko utrdil in je razumljivo, da je bil zato potreben določen čas, v katerem smo temu sistemu prilagodili tudi ves naš gospodarski sistem. Vrsta ukrepov, od katerih je najpomembnejši predlog novega zakona o delitvi dohodka med družbo kot celoto, občino in podjetjem, je dala občinam tudi materialno osnovo delovanja. Z letos doseženimi proizvodnimi uspehi smo ustvarili, pravzaprav še bolj utrdili gospodarske temelje, ki so omogočili tako delitev dohodka, s katero prepuščamo občinam in podjetjem več sredstev. Če pišemo o občinah in podjetjih naenkrat, delamo to namerno, kajti v gospodarski dejavnosti sta občina in podjetje neločljivo povezana. Uspeh podjetja je uspeh občine in narobe, uspešno delo občine nudi osnovo za boljše življenje vseh gospodarskih podjetij na njenem področju. Zato niso brez pomena za komuno večja sredstva, s katerimi letos razpolagajo podjetja. Samo skupščina LRS je s planom prenesla na podjetja 3 milijarde 800 milijonov dinarjev. Ta sredstva posredno krepe tudi materialno osnovo občin.

Vendar pa so se letos znatno povečala tudi sredstva, s katerimi razpolagajo občine neposredno. Veliko večji so predvsem skladi za investicije pa tudi proračunska sredstva, ki so v povprečju za 12% večja kot lani. V bodoče pa občinam ne bo nihče dodeljeval še večjih sredstev — večja sredstva bodo poslej odvisna le od uspehov gospodarjenja, skratka od občine same. Gospodarjenje s tistimi sredstvi, ki jih občina že ima, pa bo ena najodgovornejših nalog ljudskih odborov, ki jih bomo volili to in pa prihodnjo nedeljo. Zagotovitev materialnih sredstev ni več vprašanje, okoli katerega naj bi se sukale vse razprave. Sedaj je bolj važno, kako bodo komune s temi sredstvi čim učinkoviteje razpolagale in kako bodo s temi sredstvi dosegle boljše uspehe za vso družbo, ne le zase.

Komunalni sistem je že dokazal, da je sposoben prevzeti vse nove dolžnosti. Občinam prav lahko zaupamo razpolaganje z večjimi sredstvi in pomisleki, da bi v občinah ne znali z njimi dobro gospodariti, so odveč. Potrebno je le pravilno usmerjanje razpoložljivih sredstev in pri tem bosta imela zelo važno nalogo oba zbora novih ljudskih odborov: občinski zbor in zbor proizvajalcev, prav tako pa tudi vsi drugi organi družbenega upravljanja, na primer sveti pri občinah in povsem razumljivo tudi delavski sveti.

Občine bodo morale razvijati gospodarstvo v skladu s splošnimi gospodarskimi perspektivnimi načrti. Ne bi bilo dobro, niti za občino niti za skupnost, če bi vsaka občina podpirala le tiste gospodarske dejavnosti, ki bi jih trenutno sicer prinesle več denarja, nimajo pa posebne bodočnosti, in kar je še važnejše, niso koristne za gospodarstvo kot celoto. Marsikatera »računska« občina se bo uštela, če bo tako gospodarila s pridobljenim denarjem. (Tako so se že uštele n. pr. občine, ki so se potegovale za tovarne, v katerih izdelujejo hladilnike. Ker so hladilniki iskani proizvodi in ker so občine slutile lep zaslužek, imamo v državi kar naenkrat enajst tovarn za hladilnike. Verjetno je na svetu malo držav, ki bi se lahko ponašale s tolikimi. Že sedaj pa se sprašujemo, kaj bo s temi tovarnami, ko bo večina gospodinjstev to napravo kupilo. Tovarne bodo druge za drugo propadale ali pa iskale nova sredstva, da bi začele izdelovati kaj drugega. Od takih podjetij ne bo imela koristi občina, še manj pa naše gospodarstvo.)

Občine bodo morale razvijati tudi tiste gospodarske dejavnosti, ki neposredno ne donašajo tolikšnih sredstev, so pa brezpogojno potrebne, če hočemo, da se bodo lahko nemoteno razvijale vse naše gospodarske zmogljivosti. Sem spada trgovina na primer. Že sedaj imajo mnoge tovarne težave s prodajo blaga. Še v težjem položaju so zadruge, ki zaradi slabo organizirane trgovine ne uspejo prodati vseh pridelkov. To ne pomeni, da je blaga preveč. Narobe, še vedno ga je premalo, toda posredništvo med proizvajalci in potrošniki je tako slabo in nemočno, da ne more posredovati vsega razpoložljivega blaga. Samo primer: v Ljubljani so začeli prodajati zelenjavo tudi v trgovinah z mešanim blagom. Že v nekaj dneh se je potrošnja sadja in zelenjave povečala za 20 ton na dan. To je menda dovolj zgovoren primer, ki dokazuje, kako lahko zaostajanje nekaterih gospodarskih dejavnosti zavira splošen gospodarski napredek, saj se bodo tako tovarne kot zadruge branile proizvajati več, če bo blago ostajalo v skladiščih. Z urejevanjem teh stvari pa bodo občine izboljševale življenjske pogoje v mestih in večjih naseljih. Nekaj podobnega velja za obrt. Tudi ta zaostaja tako, da to otežkoča marsikatero drugo proizvodnjo.

Novi ljudski odbori bodo morali gledati tudi na to, kako bodo uporabili proračunska sredstva. Res, da je bilo največ izdatkov za šolstvo, zdravstvo itd., toda že do sedaj so se precej povečali izdatki za administracijo. Za te izdatke bomo morali najti pravo mero. Nápak pa bi bilo, če bi sklepali, da bodo vse te in še mnoge druge naloge urejevali le ljudski odbori. Zato ne bodo odgovorni le odborniki, ki jih bomo volili, marveč tudi vsi volivci, ki naj bi na pogostih zborih volivcev sodelovali pri delu.

M. Š.

SATELIT

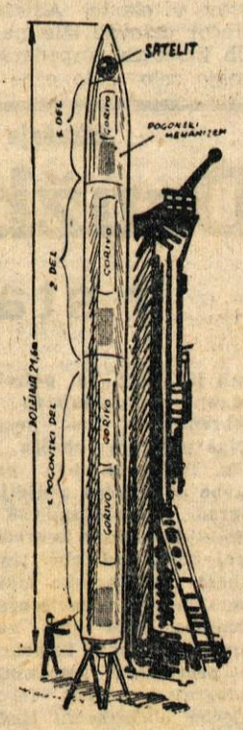

Še vedno je ogromno zanimanja za prve dneve »medplanetarnega obdobja«, ki ga je napovedal 4. oktobra prvi sovjetski zemeljski satelit. Vseeno je, ali bodo nekoč to obdobje imenovali »atomsko« ali »interplanetarno«; res pa je, da smo se zdaj prvič približali vsemirju. Sovjetski znanstveniki so medtem večkrat obljubili, da ne bodo prikrivali svojih izkušenj, ki jih je dala prva »umetna Zemljina luna«. Človekov duh se usmerja zdaj k načrtom za polet na Luno. In čedalje bolj se nam zdijo nesmiselne, če že ne naravnost smešne zamisli raznih politikov o blokovski delitvi držav na svetu. Znanost nas osvobaja in vzpodbuja k novim naporom, ki naj prinesejo blagostanje vsemu človeštvu. — Na sliki: model tristopne rakete, kakršna je verjetno ponesla sovjetski satelit 900 km nad naše glave.

Spominska plošča dvema zaslužnima Metličanoma

Ob zaključku Tedna muzejev so v Metliki počastili spomin na dva zaslužna Metličana, brata Ivana in Antona Navratila.

V soboto zvečer 12. oktobra je bila v kino dvorani svečana akademija, na kateri je govorih o delu bratov Navratilov profesor dr. Rudolf Kolarič iz Ljubljane, na akademiji pa so tudi brali dela obeh bratov. Po akademiji so prikazovali kulturne filme.

V nedeljo 13. oktobra dopoldne pa so v navzočnosti predstavnikov ljudske oblasti in množičnih organizacij ter precejšnjega števila domačinov odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši Navratilov. Ploščo je odkril ravnatelj Belokranjskega muzeja prof. Jože Dular, ki je ploščo tudi prevzel v varstvo. Po svečanosti pri odkritju plošče, pri kateri je sodelovala tudi metliška godba na pihala, so odprli v prostorih Belokranjskega muzeja razstavo del bratov Navratilov. Spominsko proslavo in vzidavo plošče bratoma Navratiloma je organiziralo Belokranjsko muzejsko društvo.

VREME

ZA ČAS OD 18. DO 27. OKT.

V splošnem nestalno; sprva verjetno le kratkotrajne padavine, pozneje, t. j. po 25. oktobru, pa se bo vreme še nadalje poslabšalo, hkrati se bo močno ohladilo.

V. M.

Volimo v ljudske odbore najboljše borce za socializem!

Sovjetski obrambni minister maršal Georgij Konstantinovič Žukov, štirikratni heroj Sovjetske zveze, je bil te dni pri nas na prijateljskem obisku.

Šentjernej pred novimi nalogami

Na številnih predvolilnih sestankih Socialistične zveze so volivci mnogo razpravljali o gradnjah, gospodarstvu in zdravstvu, ter drugih vprašanjih, ki jih bo moral rešiti novi ljudski odbor.

GRADNJE STAVB IN VAŽNIH CEST

Šola v Zameškem je bila med vojno uničena. Nova šola je nujno potrebna. Z delom bodo pričeli takoj, da bo še pred zimo dograjen temelj, v zgodnji gradbeni sezoni pa bodo gradili dalje. Nadaljevala se bodo dela pri gradnji začetih vodovodov v Škocjanu in Mihovem.

Škocjanci in okoličani so bolj trdi in sami premalo pomagajo. V bodoče bo treba mnogo več požrtvovalnosti. Ker je v Šentjerneju velika stanovanjska stiska in ni mogoče dobiti družinskih stanovanj, se je občinski ljudski odbor odločil notranje urediti gasilski dom v Šentjerneju, kjer bodo urejena tri stanovanja. Zgrajeni bosta tudi dve družinski stanovanji v podstrešju nove gospodarske šole in eno v stavbi bivšega mlina.

Cesta v Pendirjevko, ki jo gradi Kmetijsko gozdno gospodarstvo, bodo gradili dalje. Delavska gradbena ekipa se je nastanila v gradu Prežeku. Volivci so na mnogih zborih poudarjali važnost dograditve te ceste. V načrtu je tudi gradnja ceste Šentjernej-Sošice. Ta cesta bi vezala Šentjernej, Bakom in Javorovico, vodila dalje na Sošice na Hrvatskem ter se spojila s cesto, ki vodi po grebenu Gorjancev preko Opatove gore. Razen navedenih gradenj bo opravljenih še več komunalnih del kot so gradnje mostov na občinskih cestah, popravila cest in nabava večjih količin betonskih cevi za propuste. Kmetijske zadruge bodo popravljale zapuščena in slaba gozdna pota.

Organizacija in vodstvo vseh gradbenih del je v rokah novega občinskega gradbenega referenta in tehnika Jožeta Udovča. Mladi strokovnjak se je z vso vnemo oprijel dela in upamo, da bo uspel.

HMELJ — ZELENO ZLATO TUDI V NAŠI DOLINI!

Hmelj bodo odslej sadili tudi v šentjernejski občini. Stari ljudje še pomnijo, da so bili pred mnogimi leti hmeljski nasadi na Draškovcu, v Šentjerneju in v Orehovici. Prav zato je na pobudo predsednika OGZ tov. Viktorja Zupančiča, ing. Linznerja ter uprav. kmetijskega gospodarstva na Brezovici Stanka Masila, ekipa hmeljarskega instituta izvršila pri nas prve poizkuse in ugotovila, da sta zemlja in podnebje primerna za gojitev hmelja. Spomladi bodo nasadili hmelj na 9 ha držav. posestva. Ob koncu meseca bo dokončan načrt in predračun za gradnjo hmeljske sušilnice, kombinirane s sadno kletjo. Ljudje se zelo zanimajo za to donosno novo panogo kmetijstva.

ZDRAVSTVENE PRIDOBITVE

Pri reorganizaciji gozdarstva je občinski ljudski odbor prije ObLO pridobil novo poslopje revirnega nadzorstva, ki bo odslej služilo kot Zdravstveni dom. V njem bo zdravniška ordinacija in zobna ambulanta, ki jo bo vodil dentist Viktor Rangus. Novi dentist je domačin in bo stalno nameščen v naši zdravstveni postaji. Za ureditev zobne ordinacije je prispeval znatno pomoč Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu. Zdravstveni dom bo že ta mesec dobil röntgenski aparat Moravica, ki bo požrtvovalnemu mlademu zdravniku dr. Gjurinu v veliko pomoč pri delu.

UREDITEV TRGA

Novi občinski odbor bo moral urediti tudi trg v Šentjerneju, kjer bo postavljen spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja. Potrebno bi bilo postaviti pokrito avtobusno čakalnico in stojnico za prodajo sadja. Prav tako nujna naloga je tudi popolna obnovitev kanalizacije v Šentjerneju, ker se stara ruši in propada. Šef okrajne uprave za ceste že več let obljublja cevi in tehnično pomoč, vaščani pa bodo prav gotovo radi pomagali s prostovoljnim delom.

V. T.

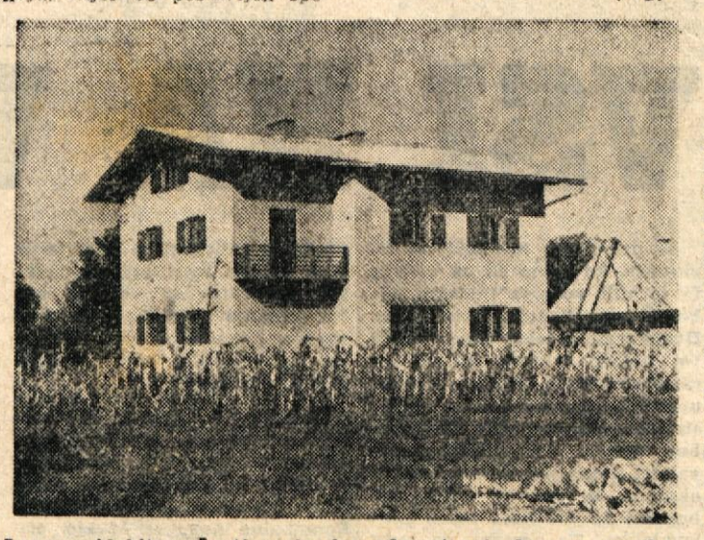

Lepa pridobitev Šentjerneja bo zdravstveni dom v novih prostorih gozdne uprave

Delovni ljudje! S temi volitvami prvikrat volite v svojih občinah svoje predstavnike v zbore proizvajalcev.

Smo zreli za kulturno potovanje?

Navzlic obilici težav, s katerimi se bori Železniško transportno podjetje, skuša omogočiti potnikom čimbolj udobno potovanje. Res je, s hitrostjo naših vlakov se ne moremo pohvaliti, toda za povečanje hitrosti nam manjka marsikaj, kar si še ne moremo privoščiti.

Kritiko na račun železnice slišimo skoraj vsak dan, redkokdaj pa kritiko o potnikih. Zato danes besedo o potnikih na vlakih.

Tudi na dolenjski progi je čedalje več novih modernih vagonov. Med njimi je v zadnjem času tudi nov vagon drugega razreda z mehkimi sedeži. Lep udoben vagon in potovanje v njem mnogo bolj prijetno kot v starih kratkih vagonih s trdimi ozkimi klopmi. Toda, koliko časa bo potovanje v takem vagonu udobno? Ne dolgo, in to po krivdi potnikov. Kaj vse ne spravijo ljudje v vagon! Košare, koše, orodje, polne vreče in nahrbtnike, kokoši, zajce in drugo, da o številnih kovčkih ne govorimo. Vso to obširno in neprimerno kramo potnik razloži povsod.

Bilo je to prejšnjo nedeljo na vlaku iz Bele krajine proti Ljubljani. V Semiču sta med drugimi potniki vstopila mlada zakonca z majhnim otrokom. Poleg njega sta imela še tri težke kovčke, nahrbtnik, dve polni vreči, nekaj cekarjev, veliko aktovko, nekaj polnih mrež in ne vem kaj še vse. Iz kovčkov in ostale posode je teklo na z usnjem prevlečene sedeže, na naslonjala in na potnike. Podobno je bilo tudi na ostalih sedežih. Neka ženska je postavila na sedež tudi dve živi kokoši v mreži.

Ne vem, kakšne predstave ima tak potnik o javnih prevoznih sredstvih, če plača samo vozni listek za sebe in ženo, naloži pa še cel voz prtljage, kako gleda na ostale potnike in na njihovo udobnost potovanja sploh. In če bi tak človek vsaj imel primerno prtljago, s katero ne bi delal škode podjetju in sopotnikom!

In kako naj bi spravil potnik prtljago v namembni kraj? Čisto enostavno in pošteno bi bilo, da bi oddal v prtljažni vagon vsaj tisto odvišno in neprimerno prtljago. Morda bi bilo prav, da bi vlakovno spremno osebje onemogočilo posameznikom poškodovanje vozov in oviranje ostalih potnikov s preveliko in neprimerno prtljago.

Obisk tujega znanstvenika

V sredo 9. oktobra je obiskal Dolenjski muzej v Novem mestu dr. Robert Wildhaber, ravnatelj Etnografskega muzeja iz Basla. Ugledni znanstvenik, ki zbira etnografske predmete evropskih narodov, si je ogledal zbirke Dolenjskega muzeja in se zanimal za predavanje v okviru Tedna muzejev. V četrtek in petek je v družbi znanega narodopisca Dolenjske tovariša Boža Račiča obiskal Belo krajino.

Šmihelski pionirji pozdravljajo

5. septembra so se zopet odprla šolska vrata. Pionirji iz Šmihela pri Žužemberku so z nasmejanimi obrazi prihajali v razred. V srcih vseh je najbrž tlela misel: mogoče bo tudi letošnje šolsko leto lepo in veselo kot je bilo lansko. Pa poglejmo, kakšno je bilo njihovo življenje v preteklem šolskem letu.

Na šoli je bilo 74 pionirjev. Imeli so sestanke, na katerih so se s tovarišicami učiteljicami pogovarjali o najvažnejših političnih dogodkih doma in v svetu. Seznanjali so se tudi s Titovim življenjepisom. V zimskem času so razredi tekmovali v znanju in disciplini. Ni bilo proslave, da ne bi na njej sodelovali pionirji. Za Dan mrtvih in Dan borca so okrasili partizanske grobove. Za 1. maj so priredili pionirski pohod na Plešivico, kjer je bila slavna bitka med partizani in Italijani.

35 pionirjev je bilo vključenih v krožke: dramatski, pevski in recitacijski. Delo v krožkih je bilo pestro. Največ priznanja zasluži dramatski krožek. Njegovi člani so naštudirali 3 enodejanke: »Strah ima velike oči«, »Prebrisani Tinček« in »Šmihelski fantje«.

Vendar to še ni vse. Pionirji višjih razredov so 31. marca uprizorili Golievo igro »Jurček«. Najbolje sta zaigrala svoji vlogi Jože Pečjak (Trobenta) in Jože Mirtič (Snežak). Ljudje so mladim igralcem izkazali priznanje z velikim ploskanjem. Dasi je bilo precej igralcev prvič na odru, so zaigrali sproščeno.

7. julija so se mlajši pionirji predstavili z igro »Mačeha in pastorka«. Ker v Šmihelu ni dvorane, so pionirji obe igrici igrali v šolskem razredu. Pionirji nižjih razredov so celo sami naredili oder. Denar, ki so ga z igranjem zaslužili, so porabili za izlet v Postojno. Na vlaku domov so dejali: »Splačalo se je igrati! Tudi prihodnje leto bomo igrali, pa bomo šli spet na izlet. Še več denarja bomo vložili v hranilno knjižico!«

Pionirji iz Šmihela pri Žužemberku so bili res pridni. Pri delu so imeli velike uspehe. Sklenili so, da bo njihovo delo v tem šolskem letu še bolj prizadevno.

Anica Fifolt

Razstava v študijski knjižnici

V počastitev Tedna muzejev je vodstvo Študijske knjižnice Mirana Jarca priredilo v prostorih svoje stavbe v Novem mestu desetdnevno razstavo arheološke, geološke, geografske, zgodovinske in etnografske literature o Dolenjski. Oglejte si zanimiv izbor knjig, zbornikov, časnikov in časopisov tovrstne literature. V avli stavbe ŠK je tudi stalna razstava del akademskega slikarja Vlada Lamuta.

Nezgodna smrt otroka

Matija Jerman iz Nakla je šel z volovsko vprego 6. oktobra proti zidanici v Rodine. Na vozu je bil poleg njega še dveletni sinček. Na poti sta se vola splašila in zdirjala, pri čemer je otrok padel z voza in se ubil.

Z motorjem v voz

Alojz Gabrijel iz Pristave se je 3. oktobra zvečer vozil z motorjem po cesti proti Trebnjemu. Pri Kamnem potoku je dohitel kmečki voz in zavozil vanj. Pri tem je dobil poškodbe, zaradi katerih je bil prepeljan v novomeško bolnišnico.

Samomor

V gozdu pri Trebelnem so našli 7. oktobra letos obešenega 59-letnega F. N., gostilničarja iz Trebelnega. Sodijo, da je šel prostovoljno v smrt zaradi bolezni.

Dva na mopedu in – v jarku

Ivan Drganc in Anton Kadunc iz Črnomlja sta pridno popivala s Cigani, nato pa se naložila na moped in se odpeljala proti Črnomlju. Na zavoju ceste sta se prevrnila v jarek in pri tem oba dobila lažje poškodbe.

CENE NA NOVOMEŠKEM ŽIVILSKEM TRGU

V ponedeljek 14. oktobra je bil novomeški živilski trg še kar dobro založen. Največ je bilo kostanja. Prodajali so: jajca po 25 din komad, orehe po 120 din firkl, za skodelico smetane so zahtevali 60 din, za firkl zmesi 50 din, za kilogram zelja 15 din, za glavico zelene solate 10—15 din, za venec čebule 100 din in več, za kilogram paprike 35 din. Tudi grozdja je bilo dosti naprodaj od 70—100 din kilogram.

Cena mesu še ni padla: govedino prodajajo po 250 din, teletino po 300 din in svinino po 380 din.

Na sejmišču je bilo tokrat zelo živahno. Naprodaj je bilo 1244 prašičev, prodali pa so jih 1190. Manjše so prodajali od 2.600 do 5.000 din, večje pa od 5.000 do 13.000 din.

Ra

Več tobaka v Beli krajini!

Pet let izkušenj s pridelovanjem tobaka v Beli krajini je že za nami. Uspehi so zagotovljeni. Lep pridelek in dobra kvaliteta tobaka v Tribučah pri tov. Črniču in v Gribljah pri tov. Brodariču nam dovolj jasno dokazujeta, da je pridelovanje tobaka v Beli krajini donosno, ker imamo zelo ugodne podnebne in talne pogoje. Pridelovanje tobaka zahteva veliko delovne sile, katere pri nas ne manjka. Vemo, da je tobak intenzivna rastlina, od katere dobimo veliko pridelka na sorazmerno majhnih površinah. Prav v okolici Adlešičev je precej delovne sile na majhnih kmečkih gospodarstvih, ki imajo zelo malo orne zemlje. Tako bi bila ta odvišna delovna sila dobro izkoriščena, tudi na tako majhnih površinah, saj je s tobakom dovolj dela skozi vse leto.

Matija Černič med svojim tobakom. Ali ga bodo kmalu posnemali tudi sosedje in drugi Belokranjci?

»Pet let že pridelujem tobak in ga ne bom opustil«, je dejal tovariš Črnič. »Nobena druga rastlina mi ne bi dala toliko dohodkov na tej majhni parceli«. Res je, da zahteva pridelovanje precej strokovnega znanja. Zemlja mora imeti samo določeno količino dušika, pravilno razmerje kalija in fosforja. Pravi čas obiranja listov in sušenje sta odločilna pri kvaliteti tobačnega pridelka. Tobačni institut v Ljubljani daje pridelovalcem tobaka vsa potrebna strokovna navodila in je pripravljen odkupiti tudi večje količine belokranjskega tobaka. Letos gojijo v Beli krajini sorto Paragvaj, ki je dala obilen pridelek dobre kvalitete.

In ko zdaj pred volitvami razpravljamo o delu novih občinskih ljudskih odborov, pač ne smemo pustiti važnih vprašanj iz kmetijske proizvodnje ob strani. Eno izmed teh je tobak, ki bo lahko dal belokranjskemu kmetu precej več dohodkov kot dosedanji pridelki.

Jože Škof

V Semiču kandidira 7 žena in 17 mladincev

V Semiču je prišlo na kandidatne liste tudi 7 žena, lahko pa bi se število še povečalo, če ne bi same odklanjale kandidatur. Prav tako je razveseljivo dejstvo, da se bo bodoči ljudski odbor pomladil, saj je bilo za kandidate predlaganih 17 mladincev.

Na vseh zborih volivcev so odborniki ali pa predsednik občine podali gospodarska poročila občinskega ljudskega odbora od zadnjih volitev dalje. Številke, ki so jih navedli, kažejo, da je gospodarstvo napredovalo. Z gospodarskim razvojem so bili volivci zadovoljni, kritizirali pa so nezainteresiranost železniške direkcije pri ponovni graditvi železniškega poslopja v Semiču. Staro poslopje je bilo med vojno porušeno. Število potnikov iz dneva v dan narašča, semiška postaja je tudi glavna izhodiščna točka za izletnike na Mirno goro.

Volivci volilne enote Gaber so nezadovoljni z ukinitvijo osnovne šole na Gabru. ObLO je namreč na podlagi zbranih podatkov sprejel sklep, da se učenci višjih razredov prešolajo na više organizirano šolo Semič, kjer so dani vsi pogoji za razvoj osemletke. Če bi vsi starši šol. okoliša Gaber bili seznanjeni z reformo šolstva in če bi se zavedali, da njihovi otroci niso samo delovna sila, temveč da jim je izobrazba nujno potrebna za nadaljnje šolanje, ampak tudi pri kmečkem poklicu, bi prav gotovo z veseljem sprejeli ta sklep.

P. M.

Gripa na Dolenjskem

Od 22. septembra do sobote 12. oktobra je sprejel okrajni higienski zavod od zdravstvene službe v okraju 933 prijav za gripo obolelih ljudi. Tu so všteti vsi primeri, kjer bolniki ležijo; precejšnje je pa tudi število takih, ki bolezni ali niso prijavili ali pa jo prebolevajo stoje. Od 933 primerov odpade na Novo mesto in njegovo bližnjo okolico 515 primerov, od skupnega števila za gripo obolelih pa je bilo samo pretekli teden prijavljenih 489 bolnikov. Trgovska šola v Novem mestu je že pretekli teden začasno prenehala pouk, pravtako šola za bolničarje. Od ponedeljka do petka so zaprli tudi novomeško osnovno šolo.

Spet požig na Krasincu!

Od neprestanih požarov v zadnjih letih so ljudje na Krasincu popolnoma zbegani in prestrašeni, otroci pa že čisto živčni. Vendar zločinska požigalska roka ne odneha.

V noči 7. oktobra je spet gorelo. Tokrat je požigalec podtaknil ogenj v gospodarsko poslopje Antona Starešiniča. Od tu se je ogenj razširil še na gospodarsko poslopje Marije Moravec. Starešinič ima 400.000 din škode, Moravčeva pa okrog 120.000 din. Oba sta bila zavarovana.

Ni nobenega dvoma, da bo tudi sedanji požigalec Krasinca kmalu v rokah pravice, medtem ko je prvi že dobil plačilo.

V TEM TEDNU NABIRAMO:

List volčje češnje — beladone (180 din), hribske rese brez pecljev (500 din), maline (40 dinarjev).

Rastlino materine dušice (45 dinarjev), hribske rese (260 din), gladišnika (40 din), ptičjega dresna-moravka (40 din), vodne kreše (140 din).

Korenine krvavega mlečka (100 din), beladone (140 din), malega divjega janeža (350 din), velikega divjega janeža (250 dinarjev), baldrijana (260 din).

Plodove bezga (100 din), šipka celega (50 din), šipkove luščine (200 din), gloga ali belega trna (33 din), črnega trna ali oparnice (30 din), punčkovina (800 din).

OBVESTILO: Nabirajte samo navedena zdravilna zelišča! Korenine velikega in malega divjega janeža naj nabirajo in odkupujejo samo tisti, ki ga dobro poznajo; nepravilno nabranih korenin ne bomo prevzeli.

Iz tehničnih vzrokov je danes odpadel zunanjepolitični pregled.

V GEOFIZIČNEM LETU

»Gospodična, spremljal vas bi rad kot umetni satelit!...«
»Potem se oddaljite vsaj 900 km od mene!« — (Iz »JEŽA«)

Izkušnje in delo hišnega sveta Jerebove 20 v Novem mestu

Družbeno upravljanje v stanovanjskih hišah

V mesecu juniju je bil izvoljen nov, t. j. sedanji hišni svet v Jerebovi ulici 20. Jasno je, da ni lahko upravljati s stanovanjskimi stavbami, kakor si nekateri ljudje, ki so, in ki so bili v hišnih svetih in ljudje, ki niso bili, predstavljajo. Tu ne gre samo za neko nadzorstvo, ali je hišni red spoštovan ali ne, temveč je delo vse drugo, so tudi cilji.

Z zakonom o stanovanjskih skupnostih in hišnih svetih je ljudska oblast dobila dobre pomočnike družbenega upravljanja s stanovanji. Vendar pa zakon ni rekel tega, da se stanovanjske stavbe puste v milost in nemilost brez sredstev v upravljanje hišnim svetom, temveč je naložil moralno in materialno odgovornost tudi ljudskim odborom za vzdrževanje stanovanjskih zgradb. Stanovanjske skupnosti, zlasti pa hišni sveti, so lahko zvesti pomočniki v gospodarjenju s sredstvi in dograjenimi stanovanjskimi stavbami. Mislim, da občinski ljudski odbori tega ne smejo pozabiti.

Hišni svet Jerebova 20 je dobil v juniju svojo stanovanjsko stavbo v zelo slabem stanju: nedograjeno, marsikateri deli že v razpadajočem stanju, brez pritiklin, brez najosnovnejših potrebščin v kleteh, brez pravilnega smetišča, brez hišnika, ki bi skrbel za stavbo, brez pravega razumevanja za vzdrževanje reda v hiši, zlasti pri nekaterih stanovalcih itd. V takem stanju res ni delu hišnega sveta z rožicami postlano, zlasti če upoštevamo, da v naši hiši prebiva 41 odraslih in 33 otrok, torej kar manjša vas. Zato so člani hišnega sveta že na prvi seji obljubili predsedniku sveta, da bodo vneto pomagali, da se stanje popravi. Takoj smo izdelali program hišnega sveta. To seveda ni potrebno tam, kjer je ljudski odbor izročil stanovalcem novo, na znotraj in zunaj po načrtu dograjeno in urejeno stanovanjsko stavbo, kjer so stavbe dograjene z vsem komfortom in modernizirane z električnimi kuhalniki, pralnimi stroji in celo morda z električnimi hladilniki, sesalci za prah itd., kar je potrebno za sodobno gospodinjstvo in za razbremenitev žena - gospodinj.

Naš program obsega precej točk. Prva je bila prevzem stavbe od bivšega podjetja »Novograd«, ki je obstajalo še v letih 1946—1947. Ko smo to uredili smo torej dobili od obč. ljudskega odbora stanovanjsko hišo (nedograjeno) v upravljanje tudi formalno. Nato smo zaprosili okrajno gradbeno inšpekcijo, da je pregledala pomanjkljivosti nedograjene stavbe in izdala odločbo občinskemu ljudskemu odboru, kaj vse je treba urediti, da bo stavba dograjena. Ta dela bodo stala občinski ljudski odbor okrog 5 do 6 milijonov; tako kažejo predračuni, katere si je hišni svet priskrbel od posameznih podjetij. Moram reči, da so tukaj vračunana le najpotrebnejša dela brez kakršnega koli komforta ali modernizacije. Prepotrebne so enotne zavese, kajti vsi Novomeščani se zgražajo, ko vidijo na oknih v naši stavbi vse vrste barve in papirnate zavese itd., saj tega nikjer v nobenih dograjenih stavbah več ni.

Naš program obsega razen teh materialnih stvari tudi vzgojo stanovalcev, kako čuvati splošno ljudsko premoženje. Ko smo nekatere nehigienične in grde navade, kot n. pr. stepanje preprog skozi okna, metanje smeti v ne za to določen prostor, nered v pralnici, nered v drvarnicah, z otroci itd., hoteli odpraviti, smo naleteli pri nekaterih stanovalcih na nerazumevanje, ki se kaže pri nekaterih bolj grobo, pri drugih manj, nekateri pa so celo organizirano nastopali proti ukrepom hišnega sveta. Marsikaj bi se dalo urediti z razumevanjem strank tudi brez denarja, res pa je, da brez sredstev ni mogoče vzdrževati reda. Treba je narediti pločevinaste posode za smeti, treba je v Novem mestu že enkrat organizirati odvoz smeti od stanovanjskih hiš redno enkrat do dvakrat tedensko. Popolnoma nemogoče je, da se smeti odlagajo na razna neprimerna mesta, kjer se pasejo podgane, nato pa imajo dostop do njih otroci itd. To je proti vsem sanitarnim predpisom.

Po vseh teh problemih, in še drugih, smo imeli tudi sestanek s stanovalci. Večina je odobravala ukrepe hišnega sveta. Le nekaj jih je bilo, ki niso razumeli in nočejo razumeti, kar se tiče higiene in reda v hiši. Sestanek je bil precej buren, sklepi pa zadovoljivi, vendar je žalostno, da se jih vsi ne držijo. Bomo pač morali ukrepati na podlagi odloka o hišnem redu!

Na pobudo predsednika hišnega sveta smo na posebnem sestanku z otroci, ki jih je 33, izvolili otroški hišni svet. O tem je naš tednik že poročal.

Zadali smo si še polno drugih nalog in skrbi, n. pr.: otroško igrišče za hišo, naprava za sušenje perila za zimsko in za letno dobo, naprava za stepanje preprog, otroški vrtec za vso Jerebovo ulico, ureditev prehoda z Ločenske ceste preko vrtov do šole za otroke. Ako bi bila odprta ta pot, bi se otroci izognili vsem prometnim nevarnostim na glavni cesti, kjer je promet vedno večji. Tudi to nam dela skrb, seveda je to odvisno od zdrave presoje občinskega ljudskega odbora. Zbor volivcev je o tem že sklepal: kaj je boljše, ali otroke puščati na prometno cesto ali jih napotiti preko mirnega vrta.

O vseh teh predlogih in težavah smo se že obrnili na predsednika ObLO Valcta Maksa za pomoč, na stanovanjsko skupnost, na Okrajno zvezo ženskih društev, na Okrajni odbor Društva prijateljev mladine, na svet za komunalne zadeve občine Novo mesto, komisijo za olepšavo Novega mesta, ki nam je prva priskočila v pomoč, za kar se zlasti njenemu predsedniku tov. Buku iskreno zahvaljujemo. Tu je sedaj konkretno delo in tu se sedaj lahko pokažejo tovariši, ki želijo pomagati v družbenem upravljanju z vsem razumevanjem. Ne bi radi videli, da bi ta opozorila, ki so obenem tudi prošnje, ostala le pri tej številki Dolenjskega lista, kot se to ponavadi zgodi, temveč želimo, da to odgovorni tovariši vidijo, da to uvidijo tudi prizadevni ljudje in da pomagajo, da tudi drugod začno bolj paziti na družbeno upravljanje s stanovanjskimi stavbami v Novem mestu.

Zvonko Pere

NAŠI PREDVOLILNI POGOVORI

VOLITVE — izraz naše zavesti

Naše uredništvo je postavilo nekaj vprašanj posameznim odgovornim funkcionarjem, na katere so nam med drugim odgovorili:

Kakšni so stiki med občinskim odborom SZDL in občinskim ljudskim odborom? Je organizacija SZDL vzpodbujala ObLO k reševanju konkretnih nalog, ki jih je v občini precej? ● Ali smo v občini lahko zadovoljni z delom krajevnih odborov? ● Kako lahko ocenimo zanimanje volivcev v novomeški občini za nedeljske volitve? ● Bi lahko po dosedanjih pripravah približno povedali, kako bodo uspele volitve? ● In kaj čaka odbor SZDL po volitvah? Kaj bo v ospredju dela naše najmnožičnejše organizacije v občini?...

Odgovor:

Občinski odbor SZDL je sočeloval pri razpravah LO o družbenem planu in razdelitvi družbenih sredstev v občini. Občinski odbor SZDL je takoj po volitvah v odbore SZDL napravil pregled predlogov in vzpodbud članov, ki so bili dani na množičnih zborovanjih in zborih volivcev. Občinskemu LO je predlagal vrsto konkretnih predlogov, ki naj bi jih LO prvenstveno upošteval, kar se je tudi zgodilo. Odborniki SZDL niso ostali samo pri pobudah, pač pa tudi sodelujejo pri izvrševanju teh pobud.

Krajevni odbori se postopoma uveljavljajo. Z njihovim delom ne moremo biti še povsem zadovoljni. Občinski ljudski odbor in njegovi organi bodo morali posvečati več skrbi krajevnim odborom in jim tudi dati več pravic in sredstev.

Zanimanje volivcev za volitve je v občini precejšnje. Člani SZDL so aktivno sodelovali v razpravah o dosedanjem delu LO, kot tudi o bodočih nalogah ter pri izbiri kandidatov. Kandidatov je več kot smo predvidevali, njih izbira pa je dobra, razen nekaj izjem.

Po dosedanjem zanimanju in razpoloženju volivcev pričakujemo, da bodo volitve mogočna manifestacija državljanov naše občine do socialistične graditve naše države.

Predvsem bodo člani in odbori SZDL morali biti tudi v bodoče močna opora vsem organom LO. Priporočam novoizvoljenim odbornikom, da iščejo opore in pomoči za svoje delo pri političnih organizacijah na terenu.

Predsednika občinskega odbora SZDL Novo mesto **Ludvika Goloba** smo vprašali tole:

Kakšne so glavne naloge bodočega ljudskega odbora? ● Kako bo v bodoče izvrševal svoje naloge? ● Kakšna je vloga krajevnih odborov? ● Kakšna je vloga odborov SZDL? ● Kakšna je vloga volilnih komisij? ● Kakšna je vloga volivcev? ● Kakšna je vloga kandidatov? ● Kakšna je vloga volilnega imenika? ● Kakšna je vloga volilnega dnevnika? ● Kakšna je vloga volilnega proračuna? ● Kakšna je vloga volilnega sklada? ● Kakšna je vloga volilnega odbora? ● Kakšna je vloga volilnega odbora? ● Kakšna je vloga volilnega odbora?

Odgovor:

Na prvem mestu so tele naloge: razširitev podjetja Telekomunikacije in Mizarske delavnice, ustanavljanje novih podjetij ter posebno tistih obrti, ki že izumirajo. To so predvsem kovaška, sodarska, kleparska in podobne obrti.

Vso skrb bo treba še naprej posvetiti kmetijskim zadrugam in jim pomagati, da opuste stranske dejavnosti in se v celoti posvete razvijanju naprednega in donosnejšega kmetijstva. Živinoreja, sadjarstvo in vinogradništvo imajo v občini dobre pogoje.

Franc Kapš, predsednik ObLO Semič

Vinski pridelek je letos nekoliko večji kot lani, po kakovosti pa slabši. Dež ob zoritvi je precej škodoval pridelku in pospešil trgatev.

Trgovina v občini je pomanjkljiva. Upamo, da bodo nekaj teh pomanjkljivosti pomagali odpraviti ustanovljeni sveti potrošnikov.

Pri nadaljnjem razvoju kmetijstva bodo lahko odigrale veliko vlogo kmetijske zadruge kot tudi državno posestvo v Črmošnjicah. Zlasti pri izbiri plemenske živine, preskrbi z dobrimi krmili, obnovi vinogradov in sadovnjakov lahko veliko storijo, ljudski odbor pa bo moral vsestransko podpirati to prizadevanje.

PREDVOLILNO ZBOROVANJE SZDL V METLIKI

Sklepi posvetovanja političnega aktiva, ki je bilo avgusta letos, so bili ponekod dobro, drugod pa slabo izpolnjeni. Nanašali so se na priprave za volitve. V Suhorju, Slamni vasi, Drašičih in Primostku je bilo treba dvakrat sklicati zbore volivcev, ker odbori SZDL niso delali kot bi morali. Zbori volivcev so bili v vseh volivnih enotah uspešni in dobro obiskani, le v volivni enoti Primostek-Otok ne. Iz te volivne enote so kandidati, ki jih je predložila skupina državljanov. Za 34 odbornikov bodočega občinskega ljudskega odbora je potrjenih 69 kandidatov, od tega le tri ženske, je poročal na zborovanju predsednik obč. odbora SZDL Ivan Urh.

O gospodarskem stanju v občini, o izvrševanju družbenega plana, o težavah in nalogah, ki čakajo novi občinski ljudski odbor, je poročal predsednik obč. LO Franc Jakljevič. Narodni dohodek na prebivalca se tudi v metliški občini počasi dviga in bo letos predvidoma večji za 20.000 din na prebivalca kot je bil leta 1955. Vendar je še vedno pod okrajnim povprečjem.

Na zborovanju so poudarili potrebo po složnem sodelovanju vseh pri dviganju gospodarstva občine.

Letos jih je malo, zato so draga. Razen ponekod v Beli krajini in v drugih vaseh na Dolenjskem zaradi snega in mraza v maju jabolk letos sploh nismo videli. (Foto: Polde Grahek)

PREDVSEM KOMUNALNA VPRAŠANJA

Vprašanja predsedniku obč. LO Semič **Francu Kapšu:**

Kaj so ljudje na zborih volivcev vaše občine najbolj obravnavali? Je bilo njihovo sodelovanje na zborih v pomoč obč. LO? ● Katero izmed gospodarskih vprašanj si postavlja obč. LO Semič na prvo mesto in zakaj? ● Kako ste zadovoljni z letošnjo vinsko letino? ● Kako je s trgovino v semiški občini; je preskrba ljudi zadovoljiva in dobra? ● Boste kaj posebnega ukrenili za nadaljnji razvoj kmetijstva v občini?...

Odgovori:

Na zborih volivcev so ljudje obravnavali predvsem komunalna vprašanja (ustanovitev vodnega podjetja kot pogoja za povečanje vodovoda, gradnja transformatorskih postaj za ojačanje toka, popravila vaških potov, gradnja železniške postaje v Semiču, šole na Vrčicah in pod.)

Viden napredek kmetijstva

Vprašanja predsedniku obč. LO Trebnje **Francu Zidarju:**

● Tovariš predsednik, o čem so največ govorili volivci trebanjske občine na nedavnih zborih volivcev?

Na zborih volivcev je bilo največ razpravljanja o gradnji cest, vodovoda, o elektrifikaciji vasi. Povsod so se volivci zanimali za dohodke in izdatke občinskega ljudskega odbora in prav tako tudi za vlogo bodočega občinskega odbora. Kritično so tudi ocenili delo dosedanjih odbornikov. V Šentlovrencu in Velikem Gabru se je razprava gibala pretežno okoli gradnje ceste Radohova vas—Šentlovrenc, ki je bila začeta, pa je bilo delo na njej kmalu nato nepričakovano ustavljeno. Zadevo je volivcem pojasnil ljudski poslanec tov. Niko Šilih.

● Kakšne uspehe je dosegla občina v pospeševanju kmetijstva? Nekdaj je bila trebanjska občina med največjimi izvozniki krompirja na Dolenjskem. Ali to spet postaja in kakšne ukrepe podvzema obč. svet za kmetijstvo, da bi prav na tem področju kmetje največ pridelali?

Narodni dohodek iz kmetijstva se je v primerjavi z letom 1955 dvignil za 16%, v primerjavi z letom 1956 pa bo narastel za okoli 6%, kar bo doseženo kljub pozebi in toči, ki sta ponekod v občini povzročili precej škode. Po toči je bil posebno prizadet sektor okoli Čateža in Šentlovrenca. K sreči pa krompirju, ki je v naši občini najvažnejši pridelek, te elementarne nezgode niso prizadejale škode, tako da je bil letošnji pridelek krompirja izreden in bo po sedanji oceni znašal okoli 30.000 ton. K temu uspehu je predvsem pripomoglo tekmovanje v pridelovanju krompirja, ki ga je organizirala SZDL. V to tekmovanje je bilo vključenih 144 tekmovalcev naše občine, ki so tekmovali na 85 ha površine in dosegli povprečen donos 47.000 kg na ha. Najboljši pridelek je dosegel Ivan Čeh iz Gorenjih Ponikev s 67.000 kg semenskega krompirja na 1 ha. K tem uspehom so pripomogli svet za kmetijstvo in odseki kmetijskih zadrug, ki so poskrbeli za zadostne količine semenskega krompirja, umetnih gnojil in zaščitnih sredstev. Velike zasluge za ta uspeh pa imajo seveda tudi kmetijski strokovnjaki OZZ in sami pridelovalci, ki so dosledno izvajali njihova navodila.

● Kakšno je komunalno stanje pri vas?

Komunalno stanje v občini ni najboljše. Zdrave pitne vode na splošno ni, začeta dela pri gradnji vodovoda Stična—Trebnje pa so zaradi pomanjkanja investicij obtičala na meji občine. Kljub temu pa kaže, da se bodo dela prihodnje leto nadaljevala. Nasprotno pa je zelo razgibano delo pri gradnji kanalizacije skozi Trebnje, kjer so vaščani pokazali veliko zanimanja. Prav tako so se potrudili nekateri krajevni odbori, da so s prostovoljnim delom in s sredstvi občinskega cestnega sklada popravili okoli 10 km poti.

● Ste zadovoljni s potekom gradnje nove železniške postaje? Kdaj menite, da bo novo postajno poslopje izročeno svojemu namenu?

Gradbena dela pri postajnem poslopju lepo napredujejo. Z dograditvijo tega poslopja bo zelo ustreženo potnikom, Trebnje pa bo mnogo pridobilo na zunanjem izgledu. Predvideno je, da bo postajno poslopje izročeno svojemu namenu do konca meseca junija 1958. Upamo pa, da se bodo graditelji potrudili dokončati dela do občinskega praznika, to je do 15. maja.

● Kako delajo krajevni odbori?

Krajevni odbori delajo povečini zadovoljivo. Predvsem so aktivni pri upravljanju splošnega ljudskega premoženja, pri komunalni dejavnosti in pri urejanju socialnih problemov ter so v tem v znatno pomoč občinskemu ljudskemu odboru in njegovemu aparatu.

● Pred meseci smo obširneje pisali o gradnji šole na Čatežu. Kako napredujejo dela in kaj menijo ljudje na Čatežu o svoji novi šoli?

Gradnja šole na Čatežu lepo napreduje. Kljub slabemu vremenu je stavba dograjena že do pritličja in upamo, da bo uspelo zgradbo že letos spraviti do strehe. Prebivalci všolanih vasi se dobro zavedajo pomena nove šole, kar kažejo s prostovoljnim delom in vožnjami, darovali pa so tudi precejšnje količine lesa. Seveda gradnja ne poteka brez težav; primanjkuje cementa, zidne opeke in betonskega železa.

● Kaj meniš, katere glavne naloge so pred novim občinskim odborom?

Vsekakor bodo glavne naloge bodočega ljudskega odbora pospeševanje kmetijstva in živinoreje, nadaljevanje in dovršitev gradnje šole na Čatežu, popravila in ureditev ostalih šol ter nadaljevanje del pri gradnji vodovoda in elektrifikacija oddaljenih vasi. Med zelo važne naloge bodočega ljudskega odbora pa je treba šteti pospeševanje obrtne dejavnosti, trgovine in gostinstva, misliti pa bo treba tudi na kakšno industrijo.

Pogled nazaj in naprej

(Prenos s 1. strani)

To so samo nekatere, mislim pa, da najvažnejše naloge, ki jih bo moral reševati bodoči občinski ljudski odbor. Mislim, da rešitev teh presega okvira naše finančne zmogljivosti. Zato se bo moral z njimi ukvarjati tudi okrajni ljudski odbor, z nekaterimi celo republika. Če bomo vsi smatrali te probleme za svoje, kar bi bilo pravilno, potem sem prepričan, da jih bomo kmalu rešili.

● KAKŠEN BO SESTAV NOVEGA OBČ. LO PO SEDANJEM IZGLEDU POSTAVLJENIH KANDIDATOV?

Iz postavljenih kandidatur je razvidno, da so volivci zaupali kandidature z malimi izjemami tovarišem, ki so bili tudi do sedaj v občinskem odboru. To kaže, da jim zaupajo, kar je razveseljivo. V vseh volilnih enotah — razen v Starem trgu in Tanči gori — je več kandidatov kot bo izvoljenih odbornikov.

Postavljene kandidature potrjujejo upanje, da bodo volivci izbrali dober in delaven odbor, ki bo kos svojim nalogam. Prepričan sem, da bodo med dobrimi izbrali najboljše, ki bodo imeli koristi skupnosti vedno pred očmi.

Mislim pa, da je med kandidati premalo žena, saj kandidirajo samo tri. Prav tako je malo mladine, ki bi jo morali številnejše vključevati in ji zaupati razna družbena vprašanja, ki jih rešuje občinski ljudski odbor.

● KAKO SE JE OBČINA ČRNOMELJ PRIPRAVILA NA NEDELJSKE VOLITVE? KAJ SI OBETAJO MNOŽIČNE ORGANIZACIJE IN OBČ. LO NA DAN VOLITEV?

Janez Žunič, predsednik ObLO Črnomelj

Občina Črnomelj se je pripravila na nedeljske volitve s splošno aktivizacijo preko raznih sestankov, konferenc, zborov volivcev in zborovanj, na katerih smo se pomenili o zunanjem in notranje političnem položaju, o političnih in gospodarskih uspehih in težavah naše domovine, republike, okraja in občine.

Naši ljudje mimo vseh težav, ki jih dnevno tarejo, pošteno mislijo in trezno ocenjujejo položaj. Prav je tudi, da odkrito kritizirajo napake tega ali onega posameznika ali organa. Le tako bomo pomanjkljivosti tudi odpravili ali vsaj zmanjšali. Razveseljivo je, da se naši delovni ljudje zanimajo za napredek, da so pripravljeni za to dati na razpolago vse svoje sile, zlasti, če naletijo na razumevanje in pomoč tudi pri organih oblasti.

Zato lahko Socialistična zveza in občinski ljudski odbor pričakujeta, da bodo volivci na nedeljskih volitvah kot že mnogokrat doslej s svojo udeležbo mogočno manifestirali enotno voljo naših delovnih ljudi za naš nadaljnji uspešen razvoj in napredek na vseh področjih družbenega življenja v naši občini.

Z udeležbo na volitvah bodo volivci pokazali svojo zrelost za upravljanje in odločanje o raznih vprašanjih, ki jih moramo reševati vsak dan.

Hkrati pa bodo na ta način dostojno odgovorili vsakemu, ki bi kakorkoli poizkušal kogarkoli odtegovati od udeležbe na nedeljskih volitvah.

Nobenega gospodarja v okraju brez DOLENJSKEGA LISTA!

Metliški volivci:

Izvolili bomo odbornike, ki bodo razumeli naše potrebe in jih tudi uresničili!

Obrnili smo se na prvega, ki smo ga srečali na cesti med Gerbčevo gostilno in Fuxovo javno tehtnico, kjer se je na nesemanji dan trlo živine in vozov kot na sejmišču. Tehtali so prašiče.

● Kako ste zadovoljni z delom vašega občinskega odbora? — smo vprašali volivca P. C.

Odbor dela. Reči moram, da se naši odborniki trudijo. Predlanskim smo dobili v Metliko prvo trikotažno industrijo, ki je zaposlila že lepo število naših ljudi. Drugo leto bo — kot nam je obljubljeno — steklo delo v novi predilnici doli pri kolodvoru. Metliki se odpira lepa prihodnost. Laže bomo dihali. Iz pol kmečkega pol mestnega naselja bo sčasoma postalo majhno industrijsko mesto. Toda poglejte!

Z očmi je pomignil po cesti, vsevprek nasmeteni in pokriti s teden dni starimi in povrh še z novimi kravjaki.

Je to podoba mesta? Komaj vasi! Kaj si mislijo o nas tujci, je vprašanje zase. Ob semanjih dneh je prav tu drugo sejmišče. Človek si takrat komaj utre pot skozi živino in vozove. Cesta pa vendar ni sejmišče! Vsaka stvar na svoje mesto! Mislim, da bo tu novi odbor moral biti odločnejši.

● Obljubljena vam je menda nova cesta skozi Metliko?

Vsa dolenjska mesta imajo že tlakovane ali asfaltirane ceste. Metlika je zadnja, ki čaka nanjo. Načrti so že gotovi. To bo ena glavnih nalog prihodnjega odbora, da tudi pri nas po dolgih letih čakanja pride od načrtov in besed do dejanj. Potem bo tudi podoba mesta vse drugačna.

● Premaknili smo se na trg. Prav pod mogočnim Papičevim spomenikom Belokranjskega borca smo jo srečali.

Zakaj pa naj bi na to odgovorila prav jaz? — pravi A. Č., ki ji je nerodno, ker smo ji kar na lepem zastavili vprašanja.

● Volivka ste. Vso pravico imate, da poveste, česa ste veseli in kaj vas teži.

Potem napišite, da sem vesela, ker so začeli graditi zdravstveni dom. Tudi mestno pokopališče, o katerem govorimo menda že deset let, so začeli pred tednom popravljati. Upam, da ga bodo popravljali tudi še po volitvah. Toda pokopališče je za vsakega človeka na srečo potrebno prav na zadnje. Mi živi bi bolj potrebovali zdravih, sončnih stanovanj. Mislim, da bi bilo prav, če bi prihodnja leta tudi mesto zgradilo kako stanovanjsko hišo. Vsaj za svoje uslužbence in druge uradnike.

● Zapisali bomo to.

Pa še nekaj. Mesto bi potrebovalo vsaj še eno mesnico. Zdaj včasih skoraj na vrsto ne prideš, taka gneča je. In tudi izbire ni. Kar ti vržejo, s tem moraš biti zadovoljen. — Pa novo pekarno naj bi čimprej postavili. Zdaj je v mestu ena sama, pa že dopoldne zmanjka kruha. — Čakajte, pa še betonsko korito na perišču doli v Obrhu naj bi popravili. Včasih stojimo ženske pri pranju do gležnjev v blatu in vodi.

● Torej je bil dosedanji občinski odbor premalo delaven?

O, tega pa ne rečem. Trudili so se odborniki. Toda človek zmeraj želi, da se to in ono izboljša. Mislim, da bomo v nedeljo izvolili take odbornike, ki bodo razumeli naše potrebe in jih tudi uresničili.

Tovariš K. T. je bil prav kratek:

● Kaj bi želeli od novega občinskega odbora?

To, da bi bili v njem napredni, razgledani ljudje, ki naj bi hodili vštric s časom. Metlika je skromno, zaostalo mestece, potrebuje industrije in turizma. Za oboje ima pogoje. Za turizem pa je treba urediti cesto skozi mesto, sobe za tujce, organizirati je treba kulturno postrežbo v gostinskih obratih in trgovinah, zgraditi kopališče na Kolpi in še marsikaj. Ne bo se dalo vse to narediti čez noč, toda mislim, da bi glavna perspektiva novega ljudskega odbora v Metliki morala biti prav industrija in turizem.

-ar

MAKS VALE, predsednik občinskega ljudskega odbora Novo mesto: 4

Uspehi nam kažejo pot

Značilnost obrtnih podjetij socialističnega sektorja, ki jih je v občini 26, je v tem, da je v nekaterih (Tapetništvo, Mizarstvo, Kovinar itd.) že organizirana poindustrijska proizvodnja. Ti obrati polagoma izgubljajo obrtni značaj. Njihova dejavnost je prenešena na proizvodnjo in se manj ukvarjajo z uslugami. To na eni strani prinaša podjetjem več dohodkov, na drugi strani pa zaostruje problem obrtnih uslug, ki so drage, kvaliteta dela pa je slaba, tako da s sedanjim stanjem obrti socialističnega sektorja nikakor ne moremo biti zadovoljni. Pomanjkanje delavnic je ena izmed glavnih ovir za povečanje obrtne dejavnosti v socialističnem sektorju in bo zato v bodoče treba vlagati več sredstev za gradnjo novih obrtnih delavnic (mehanična, ključavničarska, vulkanizerska, manjši tiskarski obrat, knjigoveznica, kartonažna embalaža itd.). Razen tega bo treba v okviru stanovanjske skupnosti povečati oz. na novo ustanavljati v zvezi s potrebami, ki se že kažejo, razne uslužne dejavnosti in servise, ki olajšujejo življenjske probleme ljudi, predvsem pa probleme zaposlenih žena (pralnica, likalnica itd.).

Za razvoj obrti je dal občinski ljudski odbor raznim podjetjem posojila v znesku nad 7 milijonov dinarjev. Tako je bil ustanovljen nov obrat »KONFEKCIJA OBLAČIL« s kompletno strojno opremo; v njem se je zaposlilo 15 delavcev. Podjetja mizarstvo Mirna peč, podjetje za izdelovanje električnih aparatov, Čevljarstvo, Kino »Krka« itd. so dobila posojila za ureditev delavnic in opreme. V celoti se je povečal družbeni proizvod obrti od 61 milijonov v letu 1955 na 75 milijonov v letu 1956, kar pa se bo v letošnjem letu znatno preseglo.

Obrti v privatnem sektorju je 176 in po številu znatno presegajo socialistično obrt, vendar je vrednost njene proizvodnje veliko manjša v primeri s socialistično obrtjo. Krepi se obrt v mizarski stroki in deloma obrt za potrebe mestnega prebivalstva (urarji, steklarstvo itd.), nekatere obrti na vasi pa so občutno nazadovale (kovači, kolarji, čevljarji itd.), kar je posledica zaposlitve obrtnikov v industrijskih podjetjih. To nas opozarja na potrebo, da tudi z družbenimi instrumenti urejamo in odstranjujemo taka nesorazmerja. V tej smeri bi bilo treba razvijati nekatere kritične obrti na vasi, kar nam bo ob realni napovedi dohodkov s strani manjših privatnih obrtnikov s pavšalno obdavčitvijo omogočeno.

TRGOVINA POTREBUJE SPECIALIZIRANE PRODAJALNE, PA TUDI NOVE OBRATE

Trgovska mreža v novomeški občini je obsegala pred vojno 89 trgovin. Danes je v občini 55 trgovin, 6 mesarij, 4 trafike in 3 prodajalne kruha. Na eno prodajalno odpade 326 prebivalcev, oziroma 87 gospodinjstev. Kljub temu, da imamo sedaj manjše število trgovin kakor pred vojno, ko je obstajalo veliko število manjših trgovin, bi to število zadostovalo sedanjim potrebam, kolikor bi ustanovili nekaj specializiranih prodajaln ter nekaj prodajaln za nova naselja v mestu. Osnovna značilnost obstoječega stanja je slaba tehnična opremljenost trgovskih lokalov in pomanjkanje skladiščnih prostorov. Posebno je na zelo nizki stopnji opremljenost in kapaciteta lokalov za kmetijske pridelke. To ima za posledico neenakomerno in nepravočasno oskrbovanje tržišča, nevarnost, da se pridelki pokvarijo, visoke stroške prometa, nenormalno visok kalo in podobno. Na splošno je oprema zastarela in ne ustreza sodobnim zahtevam tako iz higienskih kot kulturno estetskih ozirov, izložbe so razen redkih izjem neokusno aranžirane, izbira blaga je premajhna, marže so marsikje previsoke itd. Vsekakor so trgovine same v tem pogledu premalo naredile in nam stanje neizkoriščenih fondov v nekaterih trgovskih podjetjih dokazuje, da je krivda tudi na podjetjih samih. Da bi se to stanje izboljšalo, je treba podrobno proučiti sedanjo organizacijo trgovske mreže, ki kaže vrsto pomanjkljivosti, in v sodelovanju z zadružnim sektorjem in Trgovsko zbornico podvzeti ustrezne ukrepe.

GOSTINSTVO IN TURIZEM — ZA ODDIH DELOVNEGA ČLOVEKA

Vzrokov, da prirodne lepote Dolenjske niso bile in niso izkoriščene, je več. Pomanjkanje gostinskih in turističnih kapacitet, slabe prometne zveze, nesodobno urejeni gostinski obrati, slaba turistična propaganda itd. so odvračale domače in tuje turiste, da bi v večjem številu vsaj za krajši čas obiskali naše zelo lepe kraje, posebno še Novo mesto samo, Gorjance in kraje ob Krki. Z novimi in že vloženimi investicijami, z izboljšanjem postrežbe v državnih obratih, z dograditvijo sodobne avto ceste, ki bo izpeljana poleg Krke in v neposredni bližini gradu Otočca, ki ga preurejamo v sodoben gostinski obrat, s kopališčem na Krki, z modernizacijo obstoječe ceste Novo mesto—Smednik in rekonstrukcijo zdravilišča Šmarješke Toplice bo ta turistično najlepši in najbolj zanimiv predel naše občine približan domačim in tujim gostom. Koristi od tega bodo imele vse panoge našega gospodarstva, kakor tudi individualni kmetovalci, ki bodo svoje kmetijske proizvode, ako bodo dobre kvalitete, lepo vnovčili.

Gostinski obrati v naši občini so imeli pred vojno 96 ležišč, kar je za takratne razmere zadostovalo. Kmalu po vojni so bile dane v obrat Šmarješke Toplice, z novim odprtim bazenom. V mestu se je leta 1953 uredila Kavarna »Metropol«, nato pa kavarna na Glavnem trgu. Na Loki je bil zgrajen lep gostinski obrat s kopališčem. V l. 1955 so Šmarješke Toplice izgradile dve manjši camping-hišici z 8 sobami, deloma je bil urejen zaprti bazen, z nadgraditvijo pa so pridobili 4 nove sobe. Kljub temu pa stanje v gostinstvu ni zadovoljivo. Število ležišč naraščajočim potrebam ne zadošča niti za dnevne potrebe, še manj pa za izkoriščanje v turistične namene. Ker so za zgraditev večjega hotela v Novem mestu naše gospodarske možnosti preslabe, se je začelo rekonstruirati obstoječe gostinske objekte. Izgradnja že omenjenega obrata na Otočcu in rekonstrukcija Šmarjeških Toplic (nova restavracija, kuhinja, večji odprti bazen) in dobre ceste, ki bodo v bližnji bodočnosti dograjene, bodo prav gotovo ugodno vplivale na razvoj turizma v tem predelu. V mestu je v teku rekonstrukcija hotela »Kandija«, kjer bo pridobljenih 15 ležišč, urejena pa bo tudi restavracija in nabavljena nova oprema. V prihodnjem letu je v programu rekonstrukcij hotela »Metropol«, kjer se bo z ureditvijo prostorov nad kavarno pridobilo 18 ležišč. Po izvršenih rekonstrukcijah bodo naši gostinski obrati pridobili 116 novih ležišč, s čimer bo pereč problem pomanjkanja prenočišča za nekaj let ugodno rešen, s tem pa bodo ustvarili tudi osnovo za razvoj turizma v občini. Razen omenjenih del se je v letošnjem letu uredilo gostinska obrata v kolektivnem upravljanju na Loki in v Družinski vasi (bivša gostilna Zorko), da se izkoristijo nove možnosti, ki jih nudi položaj teh dveh objektov za razvoj turizma.

Tudi stanje v privatnih gostiščih se je izboljšalo, vendar vsem tem obratom manjka osnovna sodobna oprema (hladilniki itd.), ki je nujna za solidno in kvalitetno postrežbo. Nekatera manjša gostišča v privatnem sektorju ne polagajo dovolj pažnje postrežbi z dobro in toplo hrano ter kvalitetnimi domačimi vini. Uvedba pavšalne obdavčitve v socialističnem in privatnem gostinstvu bo letos brez dvoma ugodno vplivala na nadaljnji razvoj gostinstva v naši občini. Lani in letos so dobili socialistični gostinski obrati preko 25 milijonov posojila za razne rekonstrukcije. Sadovi tev sredstev se morajo pokazati že v bližnji bodočnosti. Z dobro in solidno postrežbo pa bomo morali privabiti na Dolenjsko čim več domačih in tujih gostov, tako da bo v bodočnosti tudi ta panoga gospodarstva prinašala skupnosti več materialnih sredstev kot doslej.

KOMUNALNA DEJAVNOST — ELEKTRIKA, VODA, POTA, STANOVANJA...

Elektrifikacija podeželja je eden izmed problemov, ki ga rešuje naša skupnost že od osvoboditve dalje, zavedajoč se, da je to važen element pri gospodarskem razvoju na vasi. Predvojna gospodarska zaostalost se je odražala tudi na tem področju. Tako smo imeli v naši občini l. 1945 le 98 km nizkonapetostnega omrežja, 26.6 km daljnovodov in 11 transformatorskih postaj. V času od 1945 do 1955 je bilo zgrajenih 84 km nizkonapetostnega omrežja, 17.7 kilometra daljnovodov in 10 transformatorskih postaj. V letu 1956 je bilo zgrajenih 21 km nizkonapetostnega omrežja, letos pa 1 transformatorska postaja, 29 km nizkonapetostnega omrežja in 1.57 km daljnovodov. Iz tega pregleda vidimo, da se je v nekaj letih po osvoboditvi elektrificiralo več kot ves čas predvojne Jugoslavije. Z deli v letošnjem letu so bile elektrificirane vasi: Stravberk, Vrh pri Pahi, Herinja vas, Sela, Srednje, Gornje in Dolnje Grčevje, Čemše, Jordan Kal, Jurna vas, Koroška vas, Dolž in Vrh pri Ljubnu. Z izgradnjo transformatorske postaje v Jordan Kalu pa so dobile tudi vasi Gornji, Dolnji in Srednji Globodol možnost bližnje elektrifikacije. Za omenjena dela je bilo letos porabljenih preko 13 milijonov dinarjev, brez prispevka prebivalcev omenjenih vasi v delu, materialu in denarju. Tudi na tem področju nas še čaka delo, saj moramo elektrificirati še okoli 20 vasi v občini.

Eden izmed največjih problemov v naši občini je PROBLEM PRESKRBE PREBIVALCEV S PITNO VODO. Korenine tega problema segajo še v predvojno Jugoslavijo, saj je takrat od 151 vasi in zaselkov, kolikor jih sedaj ima naša občina, imelo le 21 vasi vaške kapnice, asanirane studence ali vodovode. Vsi ti objekti pa so bili med vojno več ali manj porušeni, tako da večina od njih ni bila več uporabna. V dobi prvih 10 let po vojni se je v glavnem obnovilo v vojni porušene objekte.

Tako smo največ sredstev za obnovo (105,691.598 dinarjev) vložili v vodovod Novo mesto. Razvoj obrti in industrije ter velika razširitev vodovodne mreže (Cegelnica, Ločna) je močno povečal potrošnjo vode.

Ob kostanjeviških dnevih slovenske kulture

Četrti teden že potekajo prazniční dnevi, s katerimi Kostanjevica na Krki obhaja festival slovenske kulture. Vsako soboto in nedeljo se v tem času zvrsti nekaj prireditev, ki po stopnji svoje kulturne vrednosti in po svojih izvajalcih presegajo ozek okvir krajevne zanimivosti in pomembnosti. Zamisel kostanjeviških tednov kulture noče samo domačemu prebivalstvu in gostom prikazati raven krajevne kulturne ustvarjalnosti, temveč ob njej prav to

Kostanjeviški motiv

domače prebivalstvo in goste z bližnje in dalje okolice neposredno seznaniti vsaj z nekaterimi najvišjimi dosežki splošno slovenske kulturne dejavnosti. Tako je že prvi večer teh prireditev zazvenela v kostanjeviški dvorani globokoumna in obče človeška klasična modrost, ki je v nepozabni kreaciji Sokrata po Lojzetu Potokarju in v čudovitem poslovenjenju Antona Sovreta tako popolnoma prevzela in pretresla poslušalstvo, kot bi površni poznavalec našega podeželskega prebivalstva nikdar ne pričakoval.

Naslednjo nedeljsko popoldne je v zgodovinskem okolju kostanjeviškega gradu, ki v svojih, v zadnji vojni prizadetih ruševinah skriva ostanke najlepše srednjeveške gradbene umetnine, zbralo preko dvatisoč poslušalcev in gledalcev, ki so z vso odkritosrčnostjo in dojemljivostjo srkali vase mlado in svežo muziko Smetanove »Prodane neveste,« zapete in zaigrane z najboljšimi pevci, ki jih danes Slovenci premoremo. Da je Marinka-Vilma Bukovčeva bila poslušalcem še posebej všeč, je razumljivo, saj je kot Dolenjka našemu človeku še posebej blizu.

Temu vsekakor visoko kvalitetnemu začetku kostanjeviških dnevov kulture je njihov pokrovitelj, tov. Jože Borštnar, v svojem otvoritvenem nagovoru dal pravega poudarka z ugotovitvijo, da daje Kostanjevica s kulturnim festivalom lep primer iniciativnosti, požrtvovalnosti in poguma za take in tako zahtevne prireditve. Poudčrtal je obenem, da bi bili enaka iniciativnost in požrtvovalnost nujni, ter da bi bil podoben pogum potreben tudi v lokalni gospodarski dejavnosti, ker le tako moreta v soglasju in polnem skladju rasti kulturna in ekonomska raven prebivalstva v posameznih krajih kot v celotnem narodu. Zakaj materialni in duhovni napredek sta med seboj tako nujno in tesno povezana, da si danes drugega brez drugega skoraj ne moremo misliti, če hočemo doseči visoke cilje, ki jih imamo vsi pred očmi z izgradnjo naše socialistične družbe.

Zato je prav, je nadaljeval tov. Borštnar, da prinašajo osrednje ustanove in osebnosti slovenskega kulturnega in javnega življenja svoja umetniška dognanja neposredno ljudstvu na podeželju in je želel, da bi se taka pot posredovanja kulture in umetnosti nadaljevala tudi v bodoče. Obiskovalci takih prireditnv, ki žive izven teh krajev, pa naj bi spoznali našo Dolenjsko, njene lepote, znamenitosti in posebnosti, kakor tudi njene napore in težave v njeni ekonomski in kulturni rasti tudi preko takih kulturnih prireditev, kot jih predstavlja kostanjeviški festival.

Teden dni kasneje so prišli v Kostanjevico nekateri najvidnejši predstavniki naše sodobne književnosti in v polno zasedeni dvorani pripravili intimen praznik naše lepe besede. Naslednjega dne se je Kostanjevica oddolžila spominu svojega rojaka, prerano umrlega slikarja in kiparja Jožeta Gorjupa. Na rojstni hiši mu je odkril spominsko ploščo njegov prijatelj Božidar Jakac. V toplih besedah se je spomnil njegove mlade rasti in prvih korakov v umetnost, opisal težave, s katerimi se je mladi Gorjup boril še v gimnazijskih letih, da si izbori pot k svojim vzornikom, Ivanu Meštroviču v Zagrebu in prof. Careni v Firencah. Rahlo je podčrtal osebni tragos umetnika Gorjupa in njegovo osebno srečo, ki ju je bil deležen v južnofrancoski Provansi, vrednotil njegovo neumorno zagrizeno umetniško ustvarjanje v zadnjih letih svojega mladega življenja v Kostanjevici ter ugotovil nujnost, da se v zbirki slovenskih umetnikov že predoči naši javnosti ves njegov umetniški opus v posebni monografiji.

Gorjupovi umetnostni razstavi, kolikor je je v svojih skromnih prostorih mogla sprejeti vase soba v njegovi rojstni hiši, se je istega dne priključila v obnovljenih prostorih bodoče lokalne muzejske zbirke tudi razstava večjega števila sodobnih slovenskih slikarjev in kiparjev. Odprl jo je predsednik Društva likovnih umetnikov Slovenije, slikar in grafik Ive Šubic, otvoritvi so poleg domačinov in gostov prisostvovali tudi nekateri umetniki - razstavljalci.

Istega dne dopoldne je domača igralska družina postavila na oder Prežihovega Voranca dramo »Pernjakovi«. Teden za tem so v Kostanjevici gostovali Celjami z dramatizacijo dnevnika Ane Frank, medtem ko so večer pred tem domači igralci ponovili Jurčičevega »Klošterskega žolnirja« v priredbi organizatorja in vodje Dolenjskega kulturnega festivala v Kostanjevici, tov. Lada Smrekarja. Zaključen pa bo festival prihodnjo soboto in nedeljo z nastopom novomeškega pevskega zbora »Svobode« in znane folklorne skupine Franceta Marolta iz Ljubljane. Ob času zborovanja slavistov iz vse Slovenije se bo Kostanjevica oddolžila spominu svojega drugega pomembnega umetnika Jožeta Cvelbarja, ki je omahnil na italijanskem bojišču v prvi svetovni vojni, star komaj enaindvajset let, s tem, da mu odkrije spominsko ploščo v Domu ljudske prosvete v Kostanjevici.

Želimo, da bi tudi zadnje prireditve Dolenjskega kulturnega festivala v Kostanjevici na Krki potekle v tako lepem razpoloženju kot dosedanje in se pridružujemo voščilu pokrovitelja, da bi prireditve tega kulturnega festivala pomenile vsem udeležencem resnično obogatitev duha in poglobile v njih spoštovanje do naše kulture in njenih ustvarjalcev.

Nekaj misli pred volitvami

Mandatna doba starega občinskega odbora gre h koncu. V nedeljo je bila še zadnja seja, na kateri so obravnavali občinski možje poročilo komisije za volitve in imenovanja, izdali odlok o zaščiti grobišč, kjer so pokopani borci, talci in žrtve fašističnega terorja, in še nekaj drugih stvari, ki so bile na dnevnem redu seje. V nedeljo bodo že volitve in ljudje občine Kostanjevica — Podbočje si bodo izvolili nov odbor, v katerega so predlagali kandidate na predvolilnih zborovanjih.

Jasno je, da prav te dni ljudje mnogo razpravljajo o tem, kaj naj ustvari novi ljudski odbor, da bodo volivci z njim vsestransko zadovoljni. V prvi vrsti bo potrebna občini ugledna, zastavna, konstruktivna in skrajno energična beseda. Od take bo namreč imela občina lahko največ koristi.

Proč z zdražbami!

Samo tako bo mogoče korenito odpraviti vse zdražbarije, natolcevanje in podobno, kar se je prav v Kostanjevici zadnja leta tako razbohotilo, da hromi javno življenje in ne da dihati tistemu, kar bi bilo konstruktivno, pametno in za občino in njene prebivalce koristno. Novi odbor bo moral neodvisno prezirati vsa nagnjenja raznih »taborov«, vsa natolcevanja in podobno. Razžaljene »veličine« bodo morale pač prenehati manifestirati svojo žalost na račun skupnosti in se vključiti rajši v ustvarjalno delo, od katerega bo imela skupnost koristi, med tem ko ima od prvega samo škodo. Značilno je in to tudi marsikod drugod, da imajo največ povedati in da si lastijo ocenjevalno besedo prav tisti, ki vsa povojna leta niso niti s prstom mignili za izgradnjo naše socalistične skupnosti. Kakor drugi ljudski odbori, bo tudi naš moral s tem pospraviti, ker to ni v skladu niti s socializmom, niti socialistično demokracijo, niti s človeškim dostojanstvom. Kaj je narobe v naši sredini bomo presodili sami, zato imamo zbore volivcev, zato imamo množične organizacije, zato bo tu novi ljudski odbor.

Kaj čaka novi odbor?

Predvsem komunalna dela: Kostanjevica ima zdaj toliko turistov, da bi potrebovala hotel. Pametno bi bilo za take namene urediti grajsko stavbo, ki je kot nalašč v lepem okolju in ima v sebi toliko kulturnih znamenitosti.

Naslednji problem, ki ga bo moral reševati novi občinski odbor, je dvig kmetijske proizvodnje preko arondacij, sistematičnega spreminjanja kultur, kar bomo dosegli z zasajevanjem hmelja. Le-ta, vse tako kaže, bi lahko znatno dvignil narodni dohodek, kar je za našo občino življenjskega pomena.

Stanovanjsko vprašanje je tudi pri nas zelo pereče. Stanovanjski fond, v katerega vsi prispevamo, bo treba usmeriti v gradnje stanovanjskih hiš, ki bodo lahko sprejemale več strank. Istočasno pa bo treba popraviti ves stanovanjski fond, ki je danes sicer na razpolago, je pa v takem stanju, da za bivanje ni primeren. Tu mislimo predvsem nekdanje mestne hiše, za katere bi se morali stanovanjski sveti bolj zavzeti in stvari bolj energično rešiti.

Kakšno večje podjetje je nujno potrebno

Velika skrb novega občinskega ljudskega odbora bo morala biti tudi v tem, kako najti primerno zaposlitev za kakih petdeset do sto oseb. Potrebno bo kako podjetje ali manjša industrija, s katero bi se dalo rešiti to perečo problematiko. Dosedanji odbor tega ni zmogel, ker je moral največkrat reševati le razna osebna nasprotja, ki so jih nekateri še podpihovali z namenom, da skupnosti škodijo ne pa koristijo.

Precej prebivalcev bo lahko zaposlila melioracija, ki je tako potrebna, če se hočemo rešiti močvar in poplav. Najbrž tudi melioracija, oziroma regulacija Krke ni več daleč, saj so začetna dela že v teku. Občinski odbor pa se bo moral v polni meri zavzeti tudi za obnovo vinogradov in sadovnjakov.

Problemov, takih in drugačnih, pa je še veliko, zlasti v okolici. Regulacija hudournika Skradnja se ne sme več odlašati in kmetje morajo priti do prepotrebne poti. Prav tako je potrebno urediti tudi številna druga gorska in gozdna pota. Nekatere vasi so še zmeraj brez elektrike, čeprav moramo reči, da se je prav na področju elektrifikacije pri nas ogromno napravilo. V nekaterih vaseh je treba urediti tudi vprašanje pitne vode in gnojničnih jam. Seveda so to stvari, ki terjajo več let trdega dela, pa tudi s strani občanov samih mnogo pomoči. Prostovoljno nestrokovno delo je lahko v celoti na bremenu občanov, ker se mora pač vsak zavedati, da se brez muje še čevelj ne obuje! Samo od sebe ne bo nič prišlo!

*

Naloge novega občinskega ljudskega odbora v Kostanjevici bodo torej velike in treba bo trdo delati, da bo občina prišla do ustalitve in preko nje do potrebnega napredka. Stvari bo treba obravnavati pametno, z govoričenjem ni nič ali pa še manj kot nič, ker prinaša vsem tistim, ki mu nasedajo, zgodovinsko škodo. Napredek je pa v veliki meri odvisen od ljudi samih!

Slovenska beseda je beseda praznika

V soboto, 5. oktobra, so v Kostanjevici nastopili vodilni slovenski pesniki in pisatelji, ki so skupno s prvakinjo ljubljanske Opere Nado Vidmarjevo in pianistko Dano Hubadovo priredili edinstven literarni večer.

Literarni večeri na slovenskem podeželju imajo velik pomen. Njihov namen je, seznaniti prebivalstvo z živo besedo slovenskih ustvarjalcev in na ta način vzbuditi še večjo vnemo za branje dobrih knjig.

Povsem zgrešeno je — in to si moramo biti že enkrat na jasnem — slaviti umetnike potem, ko jih več ni, jim postavljati spomenike in plošče, za njihovega življenja pa jim ne dati vsaj tiste osnovne pozornosti, ki je kot razdajajoči in žrtvujoči ljudje zaslužijo.

Ta namen so imeli tudi prireditelji Dolenjskega kulturnega festivala. Hoteli so posredovati dolenjskemu prebivalstvu živo umetniško govorico, hoteli so posredovati slovensko praznično besedo, kar jim je s tem večerom v celoti uspelo.

Nastopajoči književniki so prebrali ali svoje najboljše stvaritve, ali pa odlomke iz najnovejših, še ne objavljenih del. Pesniki so povečini brali svoje najboljše pesmi, medtem ko so vsi trije pisatelji brali odlomke iz del, ki še niso izšla.

Vsak od nastopajočih je naredil na poslušalce poseben vtis. Bor s svojo partizansko pesmijo, ki ji je priključil še pesmi zadnjih dni, je stal pred ljudmi kot resničen bor, ki je rastel in se razkošatil v viharju naše narodne revolucije, Gradnik je nastopil s svojo prometejsko pesmijo s suvereno prešernovsko genijalnostjo, Vipotnik pa z izklesano besedo naših dni kot pesnik, čigar prva knjiga se je uvrstila med zlate knjige naše poezije. Bevk, eden najbolj branih slovenskih pisateljev je bil navdušeno pozdravljen predvsem od mladine. Anton Ingolič je prebral odlomek iz nastajajočega romana, katerega bodo vsi, ki so poslušali, težko pričakovali, med tem ko je Miško Kranjec prebral odlomek iz povesti Macesni nad dolino, ki bo izšla v priljubljeni prešernovi družbi. Njegov nastop je bil vsestransko zaželen, saj ima Kranjec pri nas mnogo navdušenih bralcev, gledališče pa bo uprizorilo njegovo dramo Pot do zločina, katere premiere se bo udeležil tudi avtor.

Večer je močno poživila pesem Nade Vidmarjeve, ene najboljših slovenskih umetnic. Ljudje so toplo pozdravili predvsem njeno arijo Mihaele iz Bizetove opere Carmen, enako lepe pa so bile tudi ostale točke programa — Čajkovskega Kanarka, Kozinova Pomlad in odlomek iz Masnetove Manon. Umetnico je spremljala Dana Hubadova z velikim glasbenim občutkom za te vrste interpretacije.

Literarni večer je bil ena od najkvalitetnejših prireditev letošnjega Dolenjskega kulturnega festivala v Kostanjevici in bo ostal zapisan v vseh srcih. Svoje mesto bo imel tudi v literarni zgodovini kot spomin na prvo srečanje največjih mojstrov slovenske besede z dolenjskim ljudstvom, ki jim je hvaležno za njihov obisk.

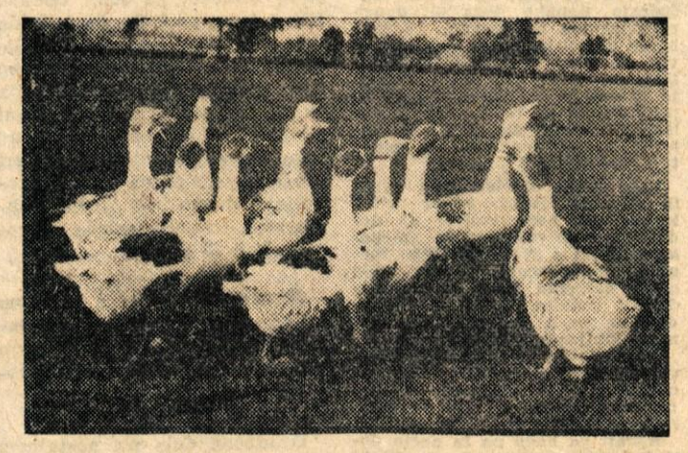

...Trinajst kostanjeviških »godbenikov« neutrudno svira vsak dan ob času festivala...

Volite tiste, ki jim na srcu leži enotnost in enakopravnost jugoslovanskih narodov, njihovo blagostanje in družbeni napredek, nedotakljivost človeškega dostojanstva in človeške osebnosti.

Naš likovni izraz

V okviru Dolenjskega kulturnega festivala se je v novih prostorih bodočega kostanjeviškega muzeja zbralo 25 sodobnih slovenskih slikarjev in kiparjev, ki razstavljajo okoli sedemdeset umetnin v grafiki, oljih, temperi, pastelu, lesu, marmorju, bronu itd. Zanimiva družina je to, saj so zbrana domala vsa vidnejša imena sodobnega slovenskega likovnega obraza.

Taka razstava terja mnogo organizatorskih sposobnosti in potrpljenja, saj so ustvarjalci raztreseni po najrazličnejših krajih Slovenije. Razen tega je bilo mnogo skrbi s prostori, ki so kar čez noč zrasli v zgradbi starodavnega kostanjeviškega gradu, kjer je bila nekoč stara prosvetna dvorana. Toda prav festivalska mrzlica je nemara vzrok, da so ti prostori tako hitro prišli do svojega namena, ker bi jih morda še dolgo nihče ne pogledal.

Toda pojdimo k razstavi!

V prvi vrsti bi se kazalo ustaviti ob misli, ki je prireditelje vodila, da so se odločili za tako razstavo. Ta misel je, **dati umetnost ljudstvu in ga z njo prerediti.** Tak je tudi namen umetnosti same, kot je izjavil v otvoritvenem govoru akad. slikar **Ive Šubic**, predsednik društva slovenskih likovnih umetnikov. Prireditelji so bili mnenja, da je treba ljudi informirati, kaj naši likovni ustvarjalci delajo, informirati kdo danes v naši sredini dela in živi in kakšna so njegova stremljenja. Zato so na razstavi umetniki najrazličnejših umetniških naziranj in stremljenj, umetniki treh generacij, to je starejše, srednje in mlajše. Razpored prostorov so lepo rešili akad. slikarja **Vlado Lamut** in **Miro Kugler** ter arhitekt **Filipčič** že sam po sebi daje enovito in v okviru možnosti zaključeno estetsko formo.

Učinek, ki ga imajo na obiskovalca umetnine, je pač odvisen od umetnikovega ognja, izpovedovalne moči in kreativne sposobnosti. Gotovo je, da na preprostega človeka dela nekaterih popularnih umetnikov delujejo že zato, ker jih je ustvaril umetnik velikega slovesa, kakor **Jakac, Mihelič, Debenjak, Pavlovec** itd., čeprav je istočasno res ravno v teh delih tista enkratna in dognana umetniška sila, ki človeka prevzame in osvoji.

Veliko zanimanja vzbujajo dela slikarjev domačinov, to je umetnikov, ki ustvarjajo na Dolenjskem. Nekatera dela so nastala celo v Kostanjevici, saj je znano, da zahaja tja vedno pogosteje in vedno več umetnikov. Ta dela ljudje še posebno pazljivo in kritično gledajo. Vendar je celotna razstava tako resno ubrana, da skoraj ne moremo govoriti o kaki podpovprečni stvaritvi, nasprotno, nekaj stvaritev je takih, da so zelo visoko nad povprečjem in bi delala čast katerikoli razstavi v naših kulturnih centrih. Od domačinov razstavljajo Stoviček, ki ima zelo veliko občudovalcev svojih plastik, **Stiplovšek, Miro Kugler, Izidor Mole** in **Vlado Lamut.** Rodom iz Kostanjevice je tudi **Alenka Gerlovič,** iz Krškega pa **Jože Ciuha.** Med tem, ko ima Stiplovšek eno samo delo, Jože Ciuha dve, je Kugler predstavljen z večjim številom del, od katerih vzbuja veliko pozornost Spomin na van Gogha in Kmečki punt. Vlado Lamut ima na razstavi več del v posebni sobi, kar je prav, saj je zadnja leta mnogo pomagal Kostanjevičanom tako z nasveti kot s konkretnim delom. Lamut ima na razstavi tudi dve olji, ki ju je ustvaril prav za to razstavo.

Zanimiva in ljudem zelo blizu so dela **Lojzeta Perka,** ki je zadnja leta začel zahajati tudi na Dolenjsko. Razstavlja motive iz njegove Notranjske. Največ občudovalcev ima Pogreb talcev, čeprav je umetnik v ostalih razstavljenih delih morda slikarsko močnejši.

Domačin **Zoran Didek** razstavlja dve olji, ki sta nastali lansko poletje v Podbočju in sta ne samo zanimivi, marveč tudi dognani stvaritvi, razstavlja pa tudi dve risbi.

Ive Subic razstavlja bohinjski sejem, svojsko upodobitev motiva, ki je redek, pa vendar zelo zanimiv tudi v slikarstvu in ne samo v literaturi.

Dela **Toneta** in **Franceta Kralja** imajo prav tako lep krog občudovalcev. Za preproste ljudi je posebno zanimiva slika Toneta Kralja Branjevke, medtem ko France Kralj deluje močno s svojo poezijo v lesu pa tudi v barvnih upodobitvah Ljubljane, grozdja, vhoda v svoj atelje itd. France Kralj je tako kot v stalni šolski galeriji dobro zastopan tudi na tej razstavi, saj ima razstavljenih skoraj največ eksponatov.

Kiparji so zastopani z mojstri **Kalini** preko **Smerduja** do **Batiča, Tršarja** in **Krajnca.** Mladi so se predstavili z močnimi deli in prijetno presenečajo. Morda dela Stojana Batiča preprostega človeka malo zmedejo, čeprav so umetniško dognane stvaritve zelo nadarjenega kiparja.

Razstava, ki jo lahko štejemo za reprezentativno, saj doslej take na Dolenjskem še ni bilo, lahko zlasti preko šolske mladine znatno vpliva na ustvarjanje estetskega čuta in je bogato vzgojno in učno sredstvo, zato bi bilo prav, da si jo ogleda vsa šolska mladina bližnjih šol. Brežice so so se v tem pogledu že razgibale, saj prihaja gimnazijska mladina z učitelji in s profesorji. Toliko likovnega bogastva ni bilo doslej še nikoli zbranega v naših krajih.

Prireditelji so z obiskovalci vred hvaležni umetnikom, ki so prišli med ljudstvo, katero ceni njihove napore in snovanja in si iskreno želi še več takih srečanj.

Ob petem praznovanju občinskega praznika toplo čestitamo vsem delovnim ljudem in kolektivom naše občine in želimo nadaljnjih ustvarjalnih uspehov pri gradnji socialistične domovine!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR KOSTANJEVICA - PODBOČJE

Občinski odbor SZDL
Občinski komite ZKS
Občinski komite LMS
Občinski odbor ZB
Občinski odbor Zveze ženskih društev
Združenje rezervnih oficirjev, občinski odbor Kostanjevica - Podbočje
Občinski odbor ZVVI
Kmetijska zadruga, Kostanjevica
Vinarska zadruga, Kostanjevica
Trgovsko podjetje, Kostanjevica
Prosvetno društvo »Lojze Košak«
Planinsko društvo
Turistično društvo
Društvo prijateljev mladine
Društvo upokojencev

Razen rekonstrukcije novomeškega vodovoda pa se je pričelo tudi z gradnjo novih objektov kot so vodovod Zaloviče, vodovod Šentjurje, vodovod Smolenja vas in vodovod Cegelnica.

V preteklih letih se je začela nadaljna gradnja vodovodov, kapnic in asanacij studencev s pomočjo Rdečega križa, občine in prebivalcev. Tako je bila v preteklem letu izvršena asanacija ter zgrajeno perišče in napajališče na Potovem vrhu, na Vrheh pri Dolžu, nadalje je bil še zgrajen vodnjak v Hrušici, vodovod v Stopičah, vodnjak v Dolenji vasi pri Šmarjeti. Skupno je bilo vloženo v ta dela 5,095.000 din, ki so jih prispevali skupnost in prebivalci z delom in materialom. V letošnjem letu je v gradnji vodovod v Šmarjeti, za kar je predvideno preko 3,500.000 din. Zgrajen je že rezervoar 80 m³ nad Gorenjo vasjo.

Za napeljavo vodovoda v Dolnje in Gornje Šmarješke Toplice, ki je v gradnji je predvideno 1,000.000 din. Izmed manjših del pa so omembne vredna: popravilo studenca, naprava napajalnega korita in perišča v Orešju, popravila vaške kapnice v Birčni vasi, Vel. Podljubnu, Kuzarjevem Kalu, naprava perišča in napajališča v Biški vasi, zamenjava vodovodne cevi pri vodovodu Šentjurje v dolžini 130 m, popravilo in zamenjava cevi pri vodovodu Gorenji Suhadol, popravilo vodovoda Gabrje in popravilo javnih izlivk pri vodovodu Hmeljčič. Za vsa ta dela bo občinski ljudski odbor prispeval po predračunu nad 5,900.000 din, ne računajoč prispevek pribivalcev z delom in materialu.

DELAVNIM KRAJEVNIM ODBOROM VEČ SREDSTEV!

Tudi občinske ceste in vaška pota se je v zadnjih letih resneje popravljalo; od lanske jeseni do sedaj jih je bilo popravljenih preko 40. Občinski ljudski odbor je precej prispeval v raznem materialu in denarnih sredstvih (preko 2,500.000), ki jih je nakazal krajevnim odborom. Prebivalci posameznih vasi pa so z delom prav tako veliko prispevali. Le redki krajevni odbori in prebivalci nekaterih vasi niso pri tem delu pokazali zanimanja. Prav je, da tudi v bodoče občinski ljudski odbor podpre z denarnimi sredstvi in raznim materialom le tiste krajevne odbore, na katerih območju so prebivalci pripravljeni sodelovati in pomagati z delom. Na nekaterih občinskih cestah bi bili potrebni stalni cestarji, kar pa sedaj ljudski odbor z ozirom na materialna sredstva še ni mogel urediti.

PO VOJNI SMO ZGRADILI 578 STANOVANJ

Eden izmed zelo perečih problemov naše komunalne dejavnosti je stanovanjska izgradnja. Temu vprašanju se je deloma iz objektivnih vzrokov prva leta po vojni posvečalo premalo pažnje. Z naraščanjem industrijske proizvodnje in razvoja na ostalih področjih družbene dejavnosti se je ta problem še bolj zaostril. Zavedati se moramo, da občina tega problema sama nikakor ne bo mogla rešiti in bodo morala podjetja in ustanove v večji meri kot do sedaj najti sredstva za gradnjo stanovanj. Primere, ko so nekatera podjetja v Novem mestu vztrajno iskala posojila v ta namen pri večih denarnih zavodih oziroma hranilnicah in tudi uspela, morajo tudi druga podjetja in ustanove posnemati, delavski svet in upravni odbori pa morajo biti pobudniki za reševanje tega vprašanja. Od l. 1945—1957 je bilo v Novem mestu zgrajenih 578 stanovanj državnega in privatnega sektorja. S takim tempom stanovanjske izgradnje ne bo mogoče v bližnji bodočnosti rešiti več sto nujnih prosilcev. Število 107 zgrajenih stanovanj v letu 1956 in 93 stanovanj, ki bodo dograjena v letošnjem letu, pa dokazuje, da se je z ustanovitvijo sklada za stanovanjsko izgradnjo pričel ta problem intenzivneje reševati.

Komunalna dela izvršena v preteklih letih na podeželju dopolnjujejo še ureditev Glavnega trga v mestu, tlakovanje ceste skozi mesto, ureditev spomeniškega dela mesta pri Ljubljanskih vratih, zgraditev športnih igrišč, parkov in nasadov, zgraditev mostu čez Krko, ureditev poti in sprehajališč itd, kar je dalo Novemu mestu novo lice in vtis lepo razvijajočega se mesta.

KULTURNO-PROSVETNA DEJAVNOST

V zvezi s šolstvom je bilo po vojni treba najprej obnoviti uničena šolska poslopja v Novem mestu, na Malem Slatniku, v Stopičah, Gabrju, na Dolžu in deloma v Brusnicah, Birčni vasi, Podgradu, Mirni peči, Otočcu, Šmarjeti in Karteljevem; nova šola je v zaključni fazi gradnje v Šmarjeških Toplicah. S tem smo pridobili skupno 53 učilnic, vendar s stanjem ne moremo biti zadovoljni, saj so skoraj vse naše šole preobremenjene s poukom in učenci, pouk se odvija v dveh, v nekaterih šolah celo v treh izmenah, oprema pa je v glavnem zelo stara in nesodobna. V takih razmerah je težko dosegati dobre učne uspehe, zlasti še, ker nam občutno primanjkuje učnega kadra. Poleg večjih sredstev, ki jih je prispeval okrajni ljudski odbor do l. 1956, je občina v l. 1956 razen rednega proračuna za materialne izdatke šol dala 3,000.000 din za večja popravila v šolah Birčna vas, Karteljevo, Brusnice, Mali Slatnik, Podgrad, Šmarjeta itd. Mimo tega je bilo v preteklem letu nabavljenih nekaj sodobnih učil (3 diaprojektorji s kinoteko) in 2 kompletni opremi za dve učilnici (Birčna vas, Šmarjeta). Letos je namenjenih okrog 7 milijonov dinarjev za nadaljevanje gradbenih del v Stopičah, Šmarjeti in Gabrju, za kanalizacijo in ureditev sanitarij v internatu Šmihel itd. Razen tega so bile v tem letu nabavljene 4 kompletne šolske opreme in nekaj učil. Kriti bo treba tudi stroške, ki bodo nastali v zvezi s pomočjo UNICEF našim šolam, ki trpijo na pomanjkanju vode, in to: Birčna vas, Mirna peč, Grčevje, Trška gora, Karteljevo, Globodol, Brusnice, Dolž, Mali Slatnik in Podgrad. Ti stroški bodo znašali najmanj 1,000.000 din. Pri teh delih bo potreben prispevek državljanov v delu, ker bo le na ta način možno z razpoložljivimi sredstvi doseči pravi uspeh te, za zdravje naše mladine tako pomembne akcije.

V vseh šolah je blizu 3.500 otrok v 100 oddelkih. Učni kader je preobremenjen, zato trpi kvaliteta pouka. Šolska reforma pa bo vprašanje kvalitete kadra še bolj zaostrila, saj dobijo višji razredi osnovnih šol stopnjo sedanje nižje gimnazije, kjer opravljajo sedaj predmetni pouk učitelji. S tem v zvezi je občina razpisala vrsto štipendij, ki naj našim šolam v bližnji bodočnosti zagotove dober strokoven kader. Za učitelje pripravnike je svet za šolstvo organiziral pedagoški tečaj, ki se ga je udeležilo 40 učiteljev. Svet je organiziral tudi kmetijski tečaj za učitelje. Pri 9 šolah smo uredili vrtove, na katerih naj mladina dobi osnovno znanje za napredno proizvodnjo v kmetijstvu. Skupna površina teh vrtov znaša 1.50 ha;

Kulturnoprosvetna društva, ki jih je 46, imajo 15 dramskih sekcij, 8 pevskih zborov, 5 tamburaških, 6 lutkovnih krožkov, 11 knjižnic, 3 ljudske univerze in 1 orkester. Spričo dobre volje do dela bi društva lahko delala mnogo bolje in več, če bi imela primerne prostore, opremo in strokoven kader. Za najnujnejše potrebe podeželskih društev (ureditev odrov, knjižnice itd.) bo letos porabljenih preko 1 milijon dinarjev. Tako so bili v l. 1956 in 1957 za silo urejeni odri v Stopičah, Šmarjeti in Otočcu, razen še nekaterih manjših po šolah. Novo mesto je dobilo novo odrsko razsvetljavo v urejeni dvorani. Priredili smo režiserski tečaj, ki se ga je udeležilo 25 mladih kulturnih delavcev. Šminkarski in pevovodski tečaj pa bosta organizirana v jeseni.

Telesna vzgoja je eno najboljših sredstev, da ohranimo mladino zdravo, obenem pa tudi sredstvo za dviganje delovne sposobnosti in obrambne moči naših narodov. Ugotoviti pa moramo, da v naših šolah telesna vzgoja še nima tistega mesta, ki ji pripada, da bi lahko znatno vplivala na vzgojo in rast mladega rodu. Zato je nujno treba posvetiti več skrbi telesni vzgoji na šolah, med vajenci in med delovnimi kolektivi.

Kostanjeviške prireditve

Sobota, 19. oktobra ob 20.: Večer jugoslovanskih ljudskih plesov. Gostuje Maroltova akademska folklorna skupina.

Ponedeljek, 21. oktobra ob 10.: Akademija s sodelovanjem pevskega zbora DPD Svoboda Bršljin.

Torek, 29. oktobra ob 11. dopoldne bodo odkrili spominsko ploščo pesniku Jožetu Cvelbarju v navzočnosti slovenskih slavistov. Govoril bo univ. profesor Anton Slodnjak.

S kakšnim cepivom bomo *cepili proti otroški paralizi?*

Nekateri članki, ki smo jih zasledili zadnja leta v dnevnem časopisju, niso bili vedno najbolj povoljni za cepljenje proti otroški ohromelosti. Prvo poskusno cepljenje v letu 1935, ki je bilo močno preuranjeno, je okužilo nekaj oseb. Podobno se je zgodilo leta 1955, ko je pri proizvodnji v neki tovarni nastala napaka in sta dve seriji cepiva spet povzročili nekaj obolenj. Od tedaj dalje je kontrola tako izredno poostrena in vsestranska, da je vsaka nevarnost skoraj nemogoča, vsekakor pa nič večja kot pri cepljenju zoper katerikoli drugo bolezen. Praktično nevarnosti zaradi cepljenja ni.

KAKO IZDELUJEMO CEPIVO?

Metodo, ki jo načelno uporabljajo za izdelavo cepiva, je izdelal znanstvenik dr. Jonas Salk. Virus najprej goje v laboratorij nekaj dni pri 37°C v kulturah živih tkivnih celic, nato ga narede neškodljivega s formalinom, ga pravilno razredčijo in dodajo male količine penicilina in streptomicina, da bi se cepivo ne okužilo s kakimi drugimi škodljivimi klicami. K tako izdelanemu cepivu primešajo kot indikator še fenolno rdečilo, kar daje svetlordečo barvo cepivu. Če se ta barva spremeni, cepivo ni v redu.

KAKO CEPIVO PREIZKUŠAJO?

Sprememba barve je sicer takojšen znak, da se cepivo ne sme uporabljati. Ne pove pa še vsega. Cepivo pridajo v laboratorijih tkivni kulturi in ga vcepijo poskusnim živalim v živčevje. Če tkivna kultura v redu raste, brez motenj in če živalim ni nič, je cepivo dobro.. Vendar tudi vse poskusne živali pobijejo po 18 dneh in natančno preiščejo njinjihovo osrednje živčevje, če ni kakih sprememb. Šele sedaj je cepivo sposobno za uporabo. Vendar to ne zadostuje. Ko je tovarna cepiva vse te preizkuse naredila, jih ponovi še državni laboratorij in če še sedaj ni nikakih prigovorov, gre cepivo v promet.

Preizkušajo pa tudi učinkovitost cepiva. Cepijo določeno število opic, ki jih po določenem času okužijo z večkratno smrtno dozo živih virusov paralize. Živali ne smejo pokazati nikakih znakov in morajo ostati popolnoma zdrave, če je cepivo v redu. Če živali zbole ali poginejo, je cepivo slabo. V vsakem primeru, ki pokaže najmanjšo motnjo, zavržejo vse cepivo tiste serije. Zaradi teh in tolikih kontrol je cepivo tako izredno drago.

KJE SO ŽE CEPILI?

V ZDA je bilo cepljenih nekako 30 milijonov ljudi, v Kanadi več milijonov otrok in bo do konca leta 1958 cepljeno vse prebivalstvo do 19 let starosti. V Braziliji in Čilu so začeli cepiti otroke od 3 mesecev do 6 let, v ČSR s cepili letos nad 2 milijona otrok v starosti od 6 mesecev do 7 let, ponekod tudi do 14 let. Na Danskem cepijo vse do 40 leta starost, na Finskem so cepili 110.000 otrok. V Franciji so cepili nekaj sto tisoč oseb. Zapadna Nemčija je cepila otroke v prvih letih življenja. Velika Britanija je cepila pol milijona otrok. Holandci so cepili otroke stare do 5 let, Irci do 2 leti, Norvežani pa do 7 let. Poljaki so cepili 100.000 otrok. Na Švedskem so cepili skoraj milijon otrok v starosti do 12 let, bodo pa cepili vse prebivalstvo do 40 leta. Švicarji so cepili otroke od 2 do 14 let, Urugvajčani od 6 mesecev do 3 let, Sovjeti pa da 10 oziroma 15 let.

REZULTATI CEPLJENJA?

Pokazalo se je povsod po svetu, da Salkovo cepivo obvaruje pred otroško paralizo po drugem cepljenju 75 odstotkov cepljenih, če sledi tretja injekcija, je pa strah pred obolenjem docela odveč.

NAČIN CEPLJENJA?

Vsak cepljeni otrok bo pregledan na licu mesta. Pregledal ga bo njegov domači zdravnik, ki ga najbolje pozna. To delo je odgovorno in je prav, da starši pomagate temu zdravniku s svojimi opažanji v zadnjem času. Večkrat starši hitro opazijo spremembe na svojem otroku, ki so morda važne za presojo otrokove sposobnosti. Šele potem, ko bo otrok pregledan, bo cepljen, kar bo opravil cepitelj, ki ima v tem že prakso, da bo delo hitreje potekalo. Kakor je važno in odgovorno delo cepitelja, ki odgovarja za učinkovitost cepljenja, je prav gotovo izredno važno in z veliko odgovornostjo združeno delo zdravnika - pregledovalca, ki mora postavljati hitre odločitve. Z redom in potrpežljivostjo boste starši pomagali ekipi, ki vas bo obiskala na cepišču, določenem za vaše področje.

Dr. Božo Oblak

IVAN GROS – 60-LETNIK

9. oktobra praznuje tihi in skromni upokojenec IVAN GROS iz Kanižarice pri Črnomlju 60-letnico svojega na videz mirnega, a v resnici burnega življenja.

Luč življenja je zagledal v Hrtkovi kumi v Sremu, kot srednješolca so ga vojne razmere vrgle v razburkane valove življenja. Nato je jadral skozi delovno dobo kot uslužbenec v rudarstvu, kateremu je bil zvest od prvega nastopa službe do upokojitve v minulem letu. V zadnjem času je služboval kot računovodja rudnika Kanižarice.

Ivan Gros je sicer odložil službene dolžnosti, toda še vedno rad prihiti na pomoč s svojim znanjem, podjetjem in ustanovam. Posebno aktiven je ostal v družbenih organizacijah, zlasti na športnem področju, saj je med najaktivnejšimi člani upravnega odbora NK »Bela krajina«.

Tov. Gros je priljubljen član naše družbe. Za ves njegov trud mu izrekamo globoko zahvalo in želimo: ŠE NA MNOGA LETA!

J. V.

Rdeči križ pred novimi nalogami

Pred kratkim je bila v Šentjerneju seja širšega odbora Rdečega križa, na katero so bili povabljeni predstavniki vseh množičnih organizacij, zastopniki občinskega ljudskega odbora in šolska upraviteljstva. Seje sta se udeležila tudi predsednik okrajnega odbora Rdečega križa ing. Zobec in referent za finance tovariš Moretti.

Predsednica tovariša Anica Stembergerjeva je pozdravila navzoče in govorila o delu in pomenu Rdečega križa; to delo se je zelo povečalo in mu je potrebna pomoč vseh organizacij. Poudarjala je, da je delo pri RK postalo čezmerno in da vsega ni mogoče opravljati brezplačno le na prostovoljni osnovi.

Govorila sta tudi inž. Zobec in tov. Moretti. Povedala sta, da prihaja v zadnjih dveh letih iz inozemstva pomoč v živilih v tolikšnem obsegu, da presega po vrednosti vse davčne dajatve novomeškega okraja. RK širi med ljudstvom osnovno zdravstveno prosveto. V ta namen prireja glavni odbor RK po vaseh brezplačna predavanja, združena z lepimi poučnimi zvočnimi filmi. - Tudi letos bodo zdravstveni tečaji za dekleta, v katere bo treba pritegniti še vse tiste, ki se lani tečajev niso udeležile. Tudi druge starejše žene in matere je treba povabiti k tem zanimivim poučnim predavanjem.

Asanacije se bodo nadaljevale. Krajevni odbori lahko zaprosijo okrajni odbor za finančno pomoč pri teh delih.

Dospelo je cepivo proti paralizi. Ker se ta bolezen pri nas vedno bolj širi in zapušča pri otrocih hude posledice, ohromelost, je naša država žrtvovala ogromno denarja za nakup cepiva v ZDA. Cepljeni bodo predvsem otroci do šestega leta starosti, ki so za to bolezen najbolj dovzetni. Centralni higienski zavod v Ljubljani je izdal pisma staršem, ki naj jih pouče o važnosti cepljenja.

Od 29. novembra do 6. decembra bo teden krvodajalstva. Prijavi se lahko vsakdo, ki je zdrav in star nad 18 let. Krvodajalci ne pomagajo le bolnikom, tudi sami imajo pri tem korist. Brezplačno so temeljito zdravniško pregledani, ker le popolnoma zdravim osebam odvzemajo kri. Bolečin pri odvzemu krvi ni nobenih, prevoz imajo krvodajalci brezplačen, za nagrado pa dobe dobro malico. Prijave sprejemajo krajevni odbori RK.

V šolskih kuhinjah naj dobivajo malico po možnosti vsi učenci, saj so vsi otroci brez izjeme potrebni dodatne hrane: mleka, sladkorja, riža, kruha, sira, kakava, marmelade itd. Občinski ljudski odbor pa mora nuditi finančno pomoč šolskim kuhinjam, kakor tudi podporo za vzdrževanje administrativ. osebja občinskega odbora RK. Vse organizacije naj pri tem pomagajo. Treba je pomnožiti članstvo in ustanoviti samostojne krajevne odbore RK v OREHOVICI, BELI CERKVI, na DRČI in v ZAMEŠKEM. Šole naj včlanijo učence v podmladek RK. Vsa članarina na šolah tako ostane za potrebe učencev.

Ob koncu uspele seje je odbor RK v Šentjerneju sklenil prirediti akademijo, pri kateri naj bi pomagali vsi, da bo čim lepše uspela.

V.

Pogovorili smo se s starši

Ob zaključnem dnevu letošnjega Tedna otroka se je zbralo v Prečni lepo število staršev na posvet v tukajšnji šoli. Upraviteljica šole je povedala o novi reformi šole ter mreži osemletk v okraju, o učnem načrtu in organizaciji ter delu šolskega odbora. Sledil je referat o zdravstvu s posebnim poudarkom na pomen cepljenja proti paralizi ter o delu in nalogah PRK, nakar so navzoči izvolili staršinski svet. Starši so tudi slišali poročilo o letošnji šolski mlečni kuhinji; obljubili so mesečni prispevek in izvolili poseben svet, ki bo pomagal šolski kuhinji. Z zanimanjem so poslušali tudi poročilo o delu pionirjev v letošnjem letu in pripravah na vrsto nastopov kot pevskega zbora in dramatske skupine, ki bo pred 29. novembrom nastopila tudi v Radiu Ljubljana. Za pionirsko organizacijo so iz svojih vrst izvolili tudi staršinski svet.

Bogatemu in zelo plodnemu posvetu je sledil še razgovor z razredniki o delu otrok in sodelovanju doma s šolo. Zdi se nam, da je bil v Prečni tako posrečeno proslavljen zaključek Tedna otroka, z zavestjo, da bodo tako starši kot organizacije in prosvetni delavci posvečali skrb otrokom tudi v bodoče.

—jt—

Lep pevski večer v Črnomlju in Metliki

Z vzpodbudnim geslom »Notranjci Belokranjcem!« so pevci Delavskega društva Svoboda iz Podpeči pri Preserju 5. in 6. oktobra obiskali Črnomelj in Metliko in priredili tamošnjemu občinstvu 2 kvalitetna pevska večera. Pod spretno roko pevovodje prof. Fr. Mileka, po rodu Črnomaljca, sta ženski in mešani pevski zbor zapela vrsto ljudskih in umetnih pesmi, ki so v svoji polni in precizni izvedbi takoj zajele in navdušile poslušalce. Veliko spontanega priznanja sta požela zlasti pevovodja in sopranistka Marija Tegelj. — Škoda, da zaradi sončne sobote in nedelje, ko je bilo mnogo ljudi v trgatvi, nista bili prireditvi tako obiskani, kot bi zaslužili.

-ar

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

ODBOJKA

PARTIZAN A — PARTIZAN B 3 : 2

V okviru priprav za kvalifikacijske tekme za vstop v zvezno odbojkarsko ligo sta se preteklo nedeljo v Novem mestu pomerili prva in druga ekipa domočega Partizana. Zaradi neresne igre nekaterih članov prve ekipe tekma ni dosegla svojega namena.

Ker je kvalifikacijski turnir že precej blizu, bi bilo treba v preostalem času pridno trenirati. Nihče ne ve v kakšni formi so nasprotniki — prvak Hrvatske (verjetno zagrebška Lokomotiva) in prvak Crne gore, zato je treba še posebno paziti, da se ne bi ravno na zadnji stopnici spotaknili in se znova vrnili v republiško ligo. Ker je Odbojkarska zveza Jugoslavije zahtevala, da se kvalifikacijske tekme igrajo ravno 27. oktobra, bodo pokalni turnir najboljših slovenskih odbojkarskih ekip, ki bi moral biti isto nedeljo v Novem mestu v počastitev občinskega praznika, preložili na naslednjo nedeljo 3. novembra.

Tudi ženska ekipa novomeškega Partizana ima pred seboj važne tekme. Prihodnjo nedeljo bo v Ljubljani finalni turnir za prvenstvo Slovenije, na katerem bodo poleg Novomeščank nastopile tudi odbojkarice Maribora in ŽOK Ljubljane. Zmagovalec bo uradni prvak LRS za leto 1957, ki se bo nato pomeril s prvakom Hrvatske za vstop v zvezno ligo.

NOGOMET

KRIM (Ljubljana):ELAN 6:1

Nogometna enajstorica novomeškega Elana je šla preteklo nedeljo v Ljubljano precej oslabljena — brez treh najboljših igralcev, ki zaradi bolezni niso bili sposobni za nastop. Ker pa Krim ne nastopa v konkurenci, se tekma ne bo štela v lestvici, zato se položaj Novomeščanov ni nič poslabšal.

Prihodnjo nedeljo bodo Elanovci spet nastopili pred domačo publiko. Pomerili se bodo z ekipo kočevskega Partizana.

F. M.

BELA KRAJINA:JAVORNIK 4:1 (1:1)

V sedmem kolu prvenstvenih tekem nogometne podzveze Ljubljana je v nedeljo 13. oktobra črnomaljska Bela krajina krepko porazila nogometni klub Javornik z Rakeka z rezultatom 4:1. Prvi del tekme se je končal z 1:1, čeprav je bila Bela krajina v izrazitj terenski premoči. Zmago so dosegli šele v drugem delu igre. Domači so bili tehnično boljši in moštvo borbenejše. Najlepši gol dneva je dosegel Jože Švajger, ki je v slikovitem šprintu ostro streljal iz osemnajstmetrovke v desni gornji kot. S to zmago se je Bela krajina prerinila v gornji del lestvice.

J. V.

ROKOMET

DERBY V ČRNOMLJU

V počastitev volitev v ljudske odbore je v nedeljo Partizan Črnomelj organiziral tekme v malem rokometu. V predtekmi so se pomerile igralke Partizana A in B moštvo. Zmagalo je A moštvo z visokim rezultatom 6:0. Rezultat pa ne ustreza poteku igre, ker so bile pionirke zelo požrtvovalne in bi manjši rezultat bolj ustrezal. V glavni tekmi sta se sestala domači garnizon JLA in vajenska šola. V vrstah JLA so bili zelo dobri igralci in so brez težav premagali vajensko šolo s 26:9. Zelo razveseljivo, je da se je v Črnomlju pričela tudi vajenska mladina udejstvovati v športu.

Obe tekmi je dobro sodil Smrekar.

V nedeljo, 13. oktobra, bi morala ženska ekipa Partizana Črnomelj igrati prvenstveno tekmo v malem rokometu za prvenstvo I. lige LRS z Odredom iz Ljubljane. Odred pa je tekmo preložil zaradi obolelosti igralk.

V nedeljo, 20. oktobra, se bodo prvič v letošnji sezoni Črnomaljčanke predstavile svojemu občinstvu v Črnomlju v tekmi s Papirničarjem iz Ljubljane. Tekma bo ob 10. uri dopoldne na stadionu pri gimnaziji. Vabimo gledalce k športnemu bodrenju!

M—K

LAHKA ATLETIKA

MARJAN POTRČ — 185 cm V SKOKU V VIŠINO

Preteklo nedeljo je bilo na Reki tradicionalno srečanje republiških moških atletskih reprezentanc Hrvatske in Slovenije. V skoku v višino sta Slovenijo zastopala znana dolenjska atleta Potrč iz Novega mesta in Koncilja iz Kočevlja. Marjan Potrč je s skokom 185 cm postavil letos najboljši rezultat v Sloveniji med člani in nov mladinski rekord Slovenije. Isti rezultat velja kot nov dolenjski rekord, ki ga je doslej imel skupno s Koncilijo (184 cm). Koncilja je bil tokrat nekoliko slabši od Potrča in je skočil le 180 cm.

V medrepubliškem srečanju atletskih reprezentanc je Hrvatska premagala oslabljeno ekipo Slovenije (nastopili niso ne Lorger, ne Vipotnik in še nekateri) z rezultatom 85 : 74.

ŠAH

ŠD NOVO MESTO IN ŠD ČRNOMELJ FINALISTA

V polfinalnem srečanju okrajnega moštvenega prvenstva v šahu sta se preteklo nedeljo v Straži pomerili ekipi domače Svobode in ŠD Novo mesto. Po zanesljivi igri so zmagali Novomeščani z rezultatom 7:1. Posamezni rezultati (prvoimenovani so člani ŠD Novo mesto):

Primc : Barbič — remi, Bartolj : Kregar — 1:0, dr. Golež : Mihelin 1:0, Fink : Lucijan 1:0, Verbič : Aš — remi, Picek : Lazić 1:0, Jenko : Kržan 1:0, Kotnik : Pavlin 1:0.

Po tej zmagi so se Novomeščani uvrstili v finale okrajnega moštvenega prvenstva, kjer se bodo pomerili z ekipo ŠD Črnomlja. Ta je v drugem polfinalnem srečanju premagala šahiste iz Trebnjega z rezultatom 6 in pol proti 1 in pol.

KEGLJAČI »ENOTNOSTI« ZOPET USPEŠNI

Da bi popularizirali kegljaški šport, so si kegljači »Enotnosti« iz Bršljina zadali nalogo organizirati čim več kegljaških srečanj. V ta namen so povabili v gostovanje kegljače zagrebškega »Naprijeda«; ti so se povabilu tudi odzvali.

V nedeljo 6. X. dopoldne je bila na kegljišču »Pionirja« odigrana prijateljska tekma (borbeno — mednarodno), v kateri so kegljači »Enotnosti« s požrtvovalno igro zmagali z rezultatom 334:326 podrtih kegljev. V tem srečanju so se pokazali kot najboljši: Tancar Peter, Romih Robert in Štepec Janez.

Popoldan se je tekmovanje nadaljevalo na dvosteznem kegljišču pri Vrhovniku v disciplini 4x100 lučajev. Tudi tu so kegljači »Enotnosti« zabeležili zmago s precejšnjo razliko podrtih kegljev: 1452:1334. V tem srečanju so se izkazali Filipčič Marjan (378), Rodič Vinko (368), Leden (355).

Pobuda upravnega odbora »Enotnosti« je vsekakor hvale vredna in želimo, da podobna srečanja še organizira.

F. M.

Z uspešno izgradnjo socialističnih družbenih odnosov in s svojo dosledno borbo za neodvisnost in socializem je naša država pridobila v svetu velik ugled.

Tamburaši in folklorna skupina iz Adlešičev. (Foto: Jože Škof)

Gasilsko slavje v Ziljah

Izpolnjena je želja prebivalcev vasi Zilje in okolice, zlasti pa njihovega agilnega prostovoljnega gasilskega društva: dobili so novo motorno brizgalno.

Ob navzočnosti skoraj vseh prebivalcev tega okoliša, ljudskega poslanca Martina Žuglja, predstavnikov občine Črnomelj in drugih so njihovemu društvu izročili brizgalno predstavniki Okrajne gasilske zveze Novo mesto v nedeljo 13. oktobra. Izročitev je bila združena z veliko proslavo, na kateri so govorili predstavniki vasi in domačega gasilskega društva, ljudski poslanec, predstavniki Okrajne gasilske zveze Novo mesto in občinskega ljudskega odbora. Po slavju je bila velika gasilska zabava.

Obdobje, za katerega bomo izvolili nove odbornike, je obdobje nadaljnjega boja za dviganje življenjskega standarda.

Dolenjski OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 16. oktobra — Jadviga.
Četrtek, 17. oktobra — Mira.
Petek, 18. oktobra — Luka.
Sobota, 19. oktobra — Etbin.
Nedelja, 20. okt. — Felicijan.
Ponedeljek, 21. okt. — Urška.
Torek, 22 okt. — Zorislava.

Sonce: 21. oktobra vzhaja sonce ob 6.26 in zahaja ob 17.06. Dan je dolg 10 ur in 40 minut.

KINO

»KRKA« - Novo mesto: od 15. do 18. oktobra franc. barvni film »Bel ami«. - Od 19. do 21. okt. jugoslov film »Ni bilo zaman«.
»JADRAN« - Kočevje: 16. in 17. oktobra ital. film »Slepo dekle«. - Od 18. do 20. oktobra amer. barvni film »Ljubljenka divjega zapada«.
ČRNOMELJ: 15. in 16.10 češki film »Krakatit«. - 18. in 20. okt. amer. barvni film »Čaj za dva«.
METLIKA: 16. okt. franc. film »Madame X«. - 19. in 20. okt. amer. barvni film »Mirni človek«
KOSTANJEVICA: 20. okt. franc. film »Imel sem sedem hčera«.
STRAŽA: 19. in 20. okt. amer. film »Streljaj prvi«.
ŽUŽEMBERK: 20. okt. ameriški barvni film »Pritisni, Joe«.

POTUJOČI KINO NOVO MESTO predvaja mehiški film »MAKLOVIJA«: v četrtek, 17 oktobra ob 19. uri v Gaberju; v petek, 18. oktobra ob 19. uri v Birčni vasi; v soboto, 19 oktobra ob 19. uri v Stopičah; v nedeljo, 20. oktobra ob 11. uri v Šmihelu pri Žužemberku, ob 15. uri na Dvoru in ob 18. uri v Soteski.

MALI OGLASI

Iščemo žensko za čuvanje otroka in pomoč v gospodinjstvu za 8 ur dnevno. Poizvedbe na postaji Kandija.

Prodamo gospodarsko poslopje (skedenj) deloma zidano, deloma iz hrastovega lesa, v dobrem stanju. Naslov v upravi lista (507-57).

Prodam psa volčjaka, starega 5 mesecev. Naslov v upravi lista (506-57).

10. oktobra sem izgubil od Mokrega polja do Novega mesta motorno zračno sesalko. Poštenega najditelja prosim, naj jo vrne proti nagradi od 500—1000 din v upravo Dolenjskega lista. (505-57).

Prodam kompletno spalnico iz trdega lesa, malo rabljeno. Naslov v upravi lista (504-57).

Prodam 2 parceli dobro zaraščenega bukovega gozda (srednje debel les, vmes je tudi nekaj doraslih smrek), v skupni izmeri 2 ha, 26 arov, 86 m². Gozd leži v Grčvrhu, 3 km od avtomobilske ceste v Mirni peči. Cena 80.000 din. Interesenti dobe pojasnila pri A. Rupena, Mirna peč.

OBVESTILA

Nudimo brezplačno v rejo prašiče nemške požlahtnjene pasme pod zelo ugodnimi pogoji. Kmetijska zadruga Žužemberk.

Članarino za Planinsko društvo lahko poravnate vsak torek in petek od 8.—12. ure pri Putniku.

ZAHVALE

Najtopleje se zahvaljujemo vsem, ki so našo ljubo mamo

REZKO ZAGORC,
po domače Frkolovo mamo,

v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti, tov. Jožetu Zamljenu in Dodu Majzlju za tople poslovilne besede ob grobu, borcem partizanom, godbi in pevkam za žalostinke, Zvezi borcev Šentjernej in Vrhpolje, Socialistični zvezi in Ženskemu društvu za prekrasne vence in vsem, ki so na katerikoli način sočustvovali z nami ob bridki izgubi. Javorovica, Šentjernej, 14. oktobra 1957.

Otroci z družinami

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 5.—12. oktobra je bilo rojenih 12 dečkov in 25 deklic.

Poročila sta se: Becele Stanislav, uslužbenec iz Zagorja ob Savi, in Femec Rozalija, šivilja iz Tacna pri Ljubljani.

Umrli ni nihče.

GOTNA VAS

Umrli so: Lojk Frančišek, poljedelec, 31 let, z Zajčjega vrha. Muhič Janez, užitkar, 81 let, z Malega Podljubna Umek Uršula, užitkarica, 78 let, s Konca.

Iz novomeške porodnišnice

Preteklj teden so v novomeški porodnišnici rodile: Šuštaršič Slavka iz Gotne vasi — deklico, Francelj Ana iz Rapljeva — dečka, Vajdič Jožefa iz Globočic — deklico, Resnik Marija iz Birčne vasi — deklico, Luteršnit Danica iz Koblerjev — deklico, Gruden Mara iz Kočevja — deklico, Lampe Marija iz Budganje vasi — dečka, Škoporc Ivanka iz Zgor. Vodal — deklico, Nemanič Jožefa iz Butoraja — dečka, Radovan Jožefa z Loke — dečka, Gregorič Fani iz Kostanjevice — deklico, Kastelic Kristina iz Šmihela — — dečka, Kraševec Terezija iz Novega mesta — dečka, Jerič Marta iz Dol. Straže — deklico, Sinkovec Jofeža iz Dol. Mokrega polja — dečka, Miklič Marija iz Gor. Ponikev — deklico, Marentič Anica iz Črešnjevca — dečka, Plantan Milena iz Vel. Podljubna — deklico, Kralj Matilda iz Pristavice — deklico, Končina Jožefa iz Okroga — dečka, Jaklič Ivanka iz Vel. Bučne vasi — dečka, Jenkove Ivanka iz Novega mesta — dva dečka, Kavšek Pavla iz Dobja — deklico, Vraničar Ivanka iz Metlike — dečka, Zakrajšek Danica iz Dol Nemške vasi — deklico, Kodre Marija iz Žužemberka — dečka, Plut Marija z Vrtače — dečka.

KRONIKA NESREČ

Preteklj teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: **Bevc Alojz,** sin mlinarja iz Bele cerkve, je padel z motorja in si poškodoval obraz. - **Hudelja Franc,** sin delavke s Podloga, je padel z voza in si poškodoval glavo. - **Rogina Jure,** delavec iz Stare Lipe, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. - **Ivanetič Vlado,** ključavničarski vajenec iz Kočevja, si je pri nogometni tekmi poškodoval levi kolk. - **Ajster Miha** si je s čebrom poškodoval prst leve roke. - **Martinčič Ivanka,** hči posestnice s Hrvaškega broda, je padla s peči in si poškodovala levo nogo. - **Šuštaršič Sonja,** hči posestnika iz Smolenje vasi, si je z vilami poškodovala levo roko. - **Ferlič Marija,** žena gostilničarja iz Novega mesta, je padla in si poškodovala desno roko v ramenu. - **Lampič Lado,** mehanik iz Novega mesta, je padel s kolesa in si poškodoval obraz. - **Jakše Ivan,** sin posestnika z Dol. Maharovca, je padel in si poškodoval desno roko. - **Perhavec Milan,** sin uslužbenke z Loke, si je pri telovadbi poškodoval levo roko. - **Mežnarčiča Karla,** posestnika iz Vel Lipovca, je v Mirni peči nekdo napadel in mu poškodoval roko. - **Košljar Rozalija,** žena delavca iz Češnjic, je pri obiranju jabolk padla z drevesa in si poškodavala levo roko.

Dober sestanek staršev v Semiču

V nedeljo 7. okt. je bil v osnovni šoli v Semiču prvi roditeljski sestanek v tem šolskem letu. Udeležba je bila kar zadovoljiva, kljub temu, da je bilo lepo vreme in da so po vinogradih še trgali.

Učiteljica Ivana Zoranova je v referatu »Težave otroka pri učenju in naša pomoč« prikazala staršem, kako morajo svojim otrokom pomagati pri učenju doma, da jim ne bi škodili. Popolnoma nepravilno je, da starši učencem I. razreda delajo in pišejo domače naloge. Sledila so poročila razrednikov, kjer je bilo poudarjeno, da morajo starši dati svojim otrokom čas za učenje, ki je v višjih razredih nujno potreben. Otroke je treba redno pošiljati v šolo, če hočemo, da bodo lahko uspešno sledili pouku. Nekateri starši pa ob vsakem delu pridržijo otroke doma. Na semiški šoli so tudi primeri, da trije starši šoloobveznih otrok v tem šolskem letu otrok še niso poslali k pouku. Predlagani so bili v kaznovanje sodniku za prekrške.

Starši so bili seznanjeni tudi z nezgodnim zavarovanjem. Akcija za vpis lepo uspeva.

Starši so tudi odobrili prispevek za šolsko kuhinjo. Vsak otrok prispeva 30 din na mesec za malico, ki jo dobi v šoli. V letošnjem šolskem letu prejemajo malico vsi otroci, kar je popolnoma pravilno. Ob koncu sestanka so bili starši seznanjeni še z novim učnim načrtom ter z mrežo šolstva v okviru osemletk. Govorili smo tudi o otroški paralizi.

Roditeljski sestanek je lepo uspel.

Pogreb partizanske matere

V ponedeljek 6. oktobra smo na pokopališču v Šmarju pri Šentjerneju položili k večnemu počitku partizansko mater **Rezko Zagorčevo,** *po domače* **Frkolovo mamo.** *Kljub trudapolnemu in težkemu življenju je dočakala 80. leto starosti. Rodila je 17 otrok. Šest jih je umrlo že pred zadnjo vojno, ostalih 11 pa se je s starši vred vključilo v narodnoosvobodilno vojno. Tri je sinovi: Jože, Nace in Vinko so stopili med borce, ostali pa so sodelovali kot aktivisti. Dva nista dočakala svobode. Vinko je padel kot partizan, Rezka, ki je bila v službi v Zagrebu, pa je izginila brez sledu. Ker je zbirala in pošiljala material za borce, domnevajo, da je padla kot žrtev fašističnega nasilja. Frkolova družina je bila na Javorovici edina, ki se je v celoti priključila narodnoosvobodilnemu gibanju, zato so jo belogardisti preganjali in ji pozimi leta 1942 zažgali dom. Frkolova mama je bila v vseh vojnih letih najboljša partizanska mati vsem borcem, ki so pri njej iskali pomoči. Dolgi pogrebni sprevod z godbo in številnimi krasnimi venci je pričal o njeni priljubljenosti.*

Na pokopališču sta se od plemenite žene poslovila Jože Zamljen in Dodo Majzelj. Zahvalila sta se ji za vso skrb in ljubezen, s katero je vzgojila svoje otroke v zavedne in pridne delovne ljudi, za vso dobroto in razumevanje, s katerim je sprejemala pod svojo streho partizane. Dajala je več kot je mogla. Ob grobu je zaigrala godba, državna zastava se je sklonila nad krsto, ženski zbor pa je nežno in občuteno zapel. Naj ji bo lahka domača zemlja!

V.

Občina je postala osnovna družbeno-ekonomska skupnost in osnovna celica politične ureditve Jugoslavije.

Je prav tako?

V eni izmed številnih mestnih uličic ždi nizka hišica, ki je, kakor vse druge, polno zasedena. Razen lastnice in njene sorodnice stanujeta v hiši še dve starejši ženski, obe bolehni in za kako posebno pridobitno delo nesposobni. Ena ima nekaj malega pokojnine, druga ničesar, razen, kar si kje priložnostno zasluži, kar pa komaj zadostuje, da plača stanovanje — za nizko, majhno, zatohlo sobico 300 dinarjev — za hrano pa že skoro nič ne ostane. Ker boluje na bronhialijah, ne more nikjer dobiti stalne zaposlitve, medtem ko si prva zlasti v poletju pomaga s tem, da hodi na dnine, ker je pač vajena kmečkega dela.

Ko še ni bilo gospodinjine sorodnice, je nekako šlo. Sedaj pa sta ženski naenkrat odveč v hiši. Gospodinja, posebno pa še njena sorodnica, se stalno prepina z obema ženama in ju z grdimi izrazi podi iz hiše. Ker si ženski seveda ne moreta pomagati, jima je sorodnica gospodinje odklopila električni tok. Zdaj si morata ženski pomagati s petrolejkami, pa spet ni prav, kajti gospodinja in njena sorodnica vpijeta, da bosta s to lučjo zasmradili vso hišo. Ženski sta iskali zaščite že pri stanovanjskem odseku. Ko pa sta gospodinja in njena sorodnica zvedeli, da bo prišla stanovanjska komisija pregledat prostore, ju ta dan »ni bilo doma«...

KAKO BOMO ŽIVELI PROTI KONCU NAŠEGA STOLETJA

Jutro 26. oktobra 1998...

Povsod: doma, v tovarni, v uradu, na polju, pri potovanju bodo človeku zvesto pomagali roboti. Ti ne bodo iz krvi in mesa, kot nekdanji sužnji, to bodo elektronski aparati

Podobni napredek tehnike, zlasti elektronske tehnike, je tako nagel in presenetljiv, da človek kar strmi. Prav v zadnjem času (4. oktobra) sta znanost in tehnika dosegli po odkritju jedrske energije svoj največji uspeh — umetni satelit, ki so ga za geofizično leto izstrelili sovjetski znanstveniki in ki kroži sedaj okrog naše Zemlje kot njena druga, umetna luna. To je začetek osvajanja vesoljstva, prvi vozni listek za bodoči človekov polet v prostore vesoljstva.

Nič manj pa znanost in tehnika ne posegata v drobno, vsakdanje življenje in ga spreminjata. Ni treba posebne fantazije, da si zamislimo, kako bo človeštvo (vsaj v visoko razvitih deželah) živelo čez nekaj desetletij, recimo proti koncu našega stoletja. To bo že doba robotov, seveda ne kakih tehničnih monstrumov s človeškim likom, temveč elektronskih aparatov. Slika, ki si jo bomo skušali razviti pred očmi, ni utopija, ampak temelji na dosedanjih uspehih v konstrukciji teh elektronsko-mehaničnih robotov.

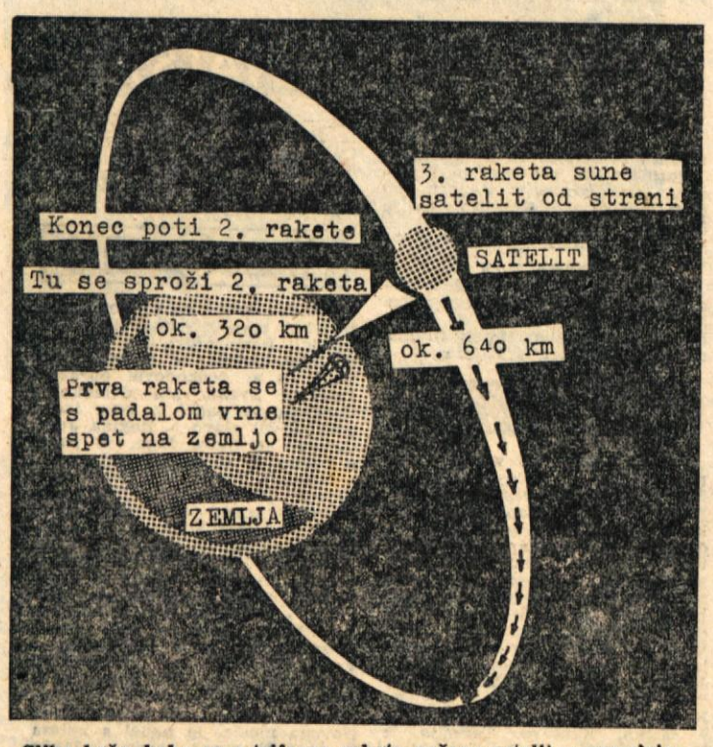

Slika kaže, kako se s trifazno raketo požene satelit v vsemirje: prva raketa se s padalom vrne na zemljo, druga raketa požene satelit v višino nad 600 km, tretja pa ga usmeri in mu da začetno hitrost.

Roboti, ki že delajo

Roboti že opravljajo marsikaj, kar bi se nam še pred petnajstimi leti zdelo prazna utopija. Najbolj znani roboti so elektronski možgani: ti rešujejo najbolj zapletena matematična vprašanja (brez njih tudi satelit še ne bi krožil okrog Zemlje), vodijo knjigovodstvo velikih podjetij, sestavljajo letne bilance in ekonomske napovedi, napovedujejo vreme in podobno. Znani so roboti, ki omogočajo avtomatizacijo številnih industrijskih naprav in proizvodnje. Izrednega pomena so roboti v pridobivanju jedrske (atomske) energije. Ti opravljajo v laboratorijih dela, ki so za človeka smrtno nevarna, posebno okrog atomskih peči; konstruirani so tako precizno, da popolnoma varno prenašajo steklene epruvete, prelivajo razne tekočine, tehtajo nevarne radioaktivne substance itd. Tak slaven robot je »Yes-Man«, izdelek ameriške firme »General Electric«. Na mednarodni razstavi znanstvenih instrumentov v Londonu so mu zadali polno zapletenih nalog, ki jih je vestno opravil: vdel je nit v iglo, obril nekega učenjaka (z ostro britvijo), počrnil nekemu dekletu obrvi in ji našminkal ustnice, napudral in počesal. Ko je vstala s stola, ji je »kavalirsko« pomagal obleči plašč. Neki zelo znani angleški kirurg, ki je to opazoval, je dejal: »Dajte mi takega robota in me naučite, da bom znal ravnati z njim, pa bom tu iz Londona operiral bolnika, ki bo v Manchestru ali pa celo v Ameriki, če bom seveda imel zraven še televizijski aparat«.

Roboti vozijo letala

Sodobna letala so polna robotnih naprav. Človek-pilot pri sedanjih nadzvočnih brzinah ne more več o pravem času reagirati na razna stanja, ki se pojavijo med poletom. V najmodernejših vojnih letalih robotske (elektronske) naprave vodijo letalo, merijo z letalskimi topovi, streljajo in podobno. Dirigirani izstrelki so pravzaprav bombe-roboti ali šrapneli, ki sami poiščejo in lovijo svoj cilj — sovražno letalo (na manevrih). Velika potniška letala (razen pri vzletu in pristanku) že dolgo vodijo automatski piloti, ki niso nič drugega, kakor roboti.

Upoštevajoč to delo že doslej »uslužbenih« robotov, nam tudi podoba življenja čez nekaj desetletij (ki smo jo razgrnili na začetku) postane vse bolj uresničljiva in stvarna.

Robot vam je skuhal kavo, vas temeljito obril...

Pred nekaj minutami vas je 26. oktobra 1998. leta zbudil iz spanja robot-budilnik, obenem je vključil električne grelce, da bo soba topla, ko vstanete. Potem odpre televizijski sprejemnik, da lahko gledate najnovejše jutranje novice. Zdajci se je na kolesih v sobo pripejal drug robot; zavil je v kopalnico, odprl pipo in pripravlja vodo za kopanje. Ko ste se okopali, vam ta robot prinese obleko in čevlje in vam tudi pomaga pri oblačenju, nato, če želite, vas tudi obrije, seveda je to električno britje. Ta čas je »kuhinjski« robot pripravil zajtrk: izpekel jajca, skuhal kavo, vse skupaj, s kruhom vred, naložil na pladenj in vam prinesel. Če ste zelo premožni, si lahko preskrbite še robota, ki vas bo tudi počesal, zavezal kravato, čevlje, okrtačil in podobno. Recimo, da imate avto in se morate odpeljati v urad. V garaži vas čaka avto, ki je pravzaprav spet robot. Sedete v avto, pritisnete na karti vašega mesta gumb, ki pomeni kraj vaše službe, in sedaj lahko mirno zaspite, kajti vse drugo bodo opravile elektronsko-radarske naprave in vas pripeljale natančno in varno skozi ves mestni promet do vaše pisarne. V pisarni lahko posebnemu robotu diktirate poslovna pisma, ki jih bo on potem prepisal s pomočjo elektronskega pisalnega stroja brez sleherne napake. Če morate pisati v tujem jeziku, ni treba, da ta jezik znate — robot vam bo pismo sam prevedel.

Zanesljiva in pridna kuhinjska pomočnica

Vtem, ko ste v službi, pa vaši roboti doma neutrudno delajo. »Kuhar« vam pripravlja kosilo, kajti njegov elektronski mozeg ima točna navodila za nekaj sto jedil. Dovolj je, da ste pred odhodom od doma obrnili na njemu gumb, ki pomeni to in to jed, vse drugo bo poskrbel robot in točno ob določenem času postavil kosilo pred vas ... »Služkinja« z velikimi sesalci prahu čisti sobe, skrbi za vaše perilo: umazano perilo pobere v košaro, znosi v posebni pralni stroj, opere in zlika. Če vas pokliče telefon, bo ta robot dvignil slušalko, povedal, da vas ni doma, željo človeka, ki vas je klical, pa posnel na magnetofon in ga vam predvajal, ko se vrnete domov. Drugi roboti, v kolikor jih imate, opravljajo najrazličnejše posle: čistijo sneg pred hišo, vajujejo dom pred vlomilci, vam na glas bero romane, z robotom lahko igrate šah ali se kvartate.

Ali ni vse to nemara plod bolne domišljije. Prav res ne. Če bi hoteli, bi učenjaki že danes lahko kostruirali take aparate-robote, le da bi bil vsak bajno drag in bi se uporaba teh robotov ne izplačala niti najbogatejšemu človeku.

IZPOSOJENA REPORTAŽA

NAJTEŽJA IN NAJLAŽJA KOVINA

Najtežji od vseh kovin je iridij. Kubični centimeter te kovine tehta 22,4 grama. Je torej dvakrat težji kot svinec. Najlažja kovina je litij. Kubični centimeter litija tehta 0,53 grama. Iridij je 22 krat težji od vode, litij pa 2 krat lažji kot voda.

150-LETNICA PARNIKA

17. avgusta je minilo 150 let, kar je po reki Hudson v Ameriki zaplul prvi parnik na svetu. Temu praočetu vseh parnikov je bilo ime »Clermont«. Ta 100 tonski velikan je imel kolesa za pogon (podobna mlinskim) ob straneh in je vozil z brzino 8 kilometrov na uro. Proizvajal je velikanski hrušč in trušč in pravcate oblake dima. Pogonski stroj je izdelal slavni iznajditelj parnega stroja James Watt.

HOLMES — NAJHUJŠI ZLOČINEC

Seveda ne splošno znani detektiv iz Doylovih romanov Sherlok Holmes, ampak H. H. Holmes, ki se je prazaprav pisal Herman Webster Mudgett. Ta Holmes (1860—1896) je največji zločinec v zgodovini kriminala. Umoril je okrog 150 mladih žensk, ki jih je kot goste izvabljal v svoj dvorec. Odkrili so ga in obesili, ko je umoril svojega prijatelja Pitezela.

Politični pregled pred 50 leti

Naš presvitli cesar *se je prehladil in ima vnetje sapnika. Vsled kašljanja in precejšnje telesne toplote je imel malo spanja. Pojavila se je tudi mrzlica. Kljub temu še rešuje došle spise, samo v toliko spremenil se je njegov dnevni red, da ne napravi jutranjega izprehoda.*

Pogodba med Avstrijo in Ogrsko *je sklenjena. Podrobnosti in besedilo se izvrši te dni. O celej pogodbi javnost bore malo ve, ker sta se vladi zavezali varovati tajnost. Odložilo se je bančno vprašanje do 1. maja 1908, in tu sedi zajec v zelju, kajti samostojna ogrska banka je v programu neodvisne stranke ena glavnih točk.*

Kranjskemu deželnemu zboru, *kateri o letošnjem delovanju ničesar pokazati nima, poteče rok. Ob tem, ko se je po drugih deželnih zborih marsikaj koristnega ukrenilo, bodisi za kmeta ali delavca in se je skoro po vseh deželnih zborih uvedla volilna reforma, gledamo mi skozi prste.*

Manifestacijski shod *proti »svobodni misli« vršil se je v Budjejevicah ob ogromni udeležbi kot odgovor na podle in nesramne napade svobodomislecev v Pragi na katoliško vero in cerkev. Pri tej priliki je grof Sternberg dokazoval, da je svobodomiselna socijalna demokracija največja sovražnica kmeta in kmečke male posesti.*

Španski kralj in kraljica *prideta 18. t. m. na Dunaj in ostaneta do konec meseca, ako bode obisk sploh dopuščala cesarjeva bolezen.*

Ruski car *je ustavil postopanje proti generalu Steslju in mu pustil vse vojaške časti. Meni se, da so bili pri predaji Port-Arturja najbrž udeleženi dostojanstveniki, katerih imena morajo ostati tajna.*

Vsled sklenjene angleško-ruske pogodbe *jel se je turški sultan bati, da ne postane Carigrad enkrat carjev grad. Da imej Rusija na Balkanu kolikor toliko prosto roko, je baje tudi v tej pogodbi določeno.*

(DOLENJSKE NOVICE 15. oktobra 1907.)

Kanadski delavci za svoje pravice

Po vzgledu delavcev v drugih delih sveta se tudi delavci v Kanadi vedno bolj združujejo v sindikatih. To pa ni po volji raznim kapitalističnim lastnikom tovarn in rudnikov, ki so proti delavskim organizacijam in jim ne priznavajo nobene pravice pri urejevanju delovnih pogojev med lastniki in delavci.

Zaradi tega pride večkrat do hudih nasprotij in dolgotrajnih stavk. Tako stavka v mestu Murdochville v pokrajini Quebec že več kot pet mesecev tisoč rudarjev. Do stavke je prišlo, ker je družba odrekla delavcem pravico, da se organizirajo v sindikatu in da sindikat vodi pogajanja z družbo o plačah, delovnem času in delovnih pogojih. Rudnik v Murdochville, kjer je prišlo do stavke, je del lastnine milijarderja Murdocha, ki se že dvajset let bojuje proti delavskim organizacijam.

Čeprav lokalne oblasti ščitijo družbo in ne delavce, prav tako pa tudi sodišče in policija, so delavci trdno odločeni izbojevati boj do konca in si priboriti osnovne demokratične pravice, pravico do lastne organizacije. V večih krajih so delavci že zmagali, zato so prepričani, da bodo tudi v tem primeru. Ker je to borba za demokratična načela, je razumljivo, da uživajo rudarji v Murdochvillu moralno in materialno podporo ostalih delavcev in delavskih organizacij v Kanadi.

Žužemberška ljudska knjižnica

je že nekaj let životarila. Knjige so bile doma večinoma prebrane, novih del pa skoro nič ni bilo. Za letošnji občinski praznik pa je okr. zveza Svobod in prosvetnih društev podarila naši knjižnici 251 knjig. Knjižnica je zdaj povečana še z nekaterimi deli iz učiteljske knjižnice in bo z izbranimi prejšnjimi knjigami ter z novimi deli imela okoli 600 dobrih knjig. Vodi jo učitelj Srečko Kodre. Knjižnica namerava od časa do časa posojati po več izvodov knjig v posamezna kulturno-prosvetna središča v občini, da bi tako do dobre knjige moglo čimveč ljudi. Nove knjige so bile razstavljene tudi na izredno skrbno pripravljeni razstavi ob občinskem prazniku in so že tedaj vzbujale pozornost. Knjižnica bo kmalu začela redno poslovati. Vabimo nekdanje in nove bralce, naj si obzorje razširijo in se razvedre ob dobri knjigi!

M. K.

V začetku je bilo kolo...

Marsikdo, vprašan, kaj je najpomembnejši izum v zgodovini človeštva, bi nemara naštel marsikaj, pozabil pa na stvar, ki najbolj upravičeno nosi ta častni naziv — namreč na kolo. Kajti vsa sodobna tehnika, od najbolj preprostega kmečkega voza pa do najbolj zapletenih in čudovitih strojev temelji na tem izumu iz pradavne zgodovine človeštva. Izum kolesa je posebno pomenljiv in zanimiv iz dveh razlogov: prvič zaradi njegove skoraj neomejene uporabnosti, in drugič zaradi izvirnosti: iznajditelji kolesa namreč niso imeli — kakor je na primer pri mnogih drugih izumih — vzorca v sami naravi. Kolesa namreč ni v naravi v nikakršni obliki.

Učenjaki sklepajo, da je bilo kolo naslednik gozdnega debla, na katerem so ljudje »prevažali« velike skale, ki so jih potrebovali za gradnjo (od debla odžaganega okroglega kosa). Kolo je dobilo svojo naravnost revolucionarno izpopolnitev, ko so z osjo povezali dve kolesi in je tako nastal prvi voz. Izum je sledil izumu in kolo je postalo vse bolj uporabljivo, hkrati je pa osvobajalo ljudi od mnogih oblik težkega fizičnega dela. Prav imajo tisti, ki trdijo, da je razvoj kolesa in na njem zasnovanih tehniških pridobitev, pravzaprav zgodovina človekove borbe z naravo, zgodovina naporov, s katerimi je človek zmagoval naravne sile in jih postavil v svojo službo.

ŽALOSTNA SLAVA AUSCHWITZA

Esesovsko taborišče Auschwitz (Oswicien) na Poljskem je kraj, kjer so se dogodili največji množični umori v zgodovini sveta. Tukaj so esesovci pobili okrog 4 milijone ljudi. Samo v enem samem dnevu so jih pomorili 24 000. Auschwitz je in bo za vse čase pretresljivo pričevanje okrutnosti nacističnih zločincev.

UPORABILI BODO PLIMO

Sovjetski učenjak Bernstein je izjavil v moskovskem radiju, da so sovjetski učenjaki in tehniki blizu uresničenja stoletnih sanj človeštva — osvajanju plime in oseke. V evropskem delu Sovjetske zveze, je rekel Bernstein, bodo tehnologi kmalu imeli popolno kontrolo nad energijo rek. Za uporabo plime in oseke je po njegovi sodbi najprimernejši zaliv Mezen v Belem morju, kjer doseže plima 10 metrov. Tukaj bodo zrasle centrale, ki jih bo poganjala orjaška sila plime.

Življenje in pesem skrajnega Severa

Muzejsko društvo v Novem mestu je v počastitev Tedna muzejev priredilo v sredo 9. septembra predavanje kustosa Etnografskega muzeja iz Ljubljane **Marije Jagodičeve.**

Pred predavanjem je o pomenu Tedna muzejev spregovoril ravnatelj Dol. muzeja prof. Janko Jarc in pozdravil vse navzoče, posebno pa gosta dr. Roberta Wildhaberja, ravnatelja Etnološkega muzeja iz Basla.

Predavateljica si je izbrala nad vse zanimvo snov: življenje Eskimov, teh prebivalcev skrajnega Severa, ki od vseh plemen na zemlji živijo najbolj tegobno življenje, v večnem hudem boju s krutostjo polarne zime, ki pa so vendar polni življenjskega veselja in prav tako zaljubljeni v svojo neprijetno domovino, kakor druga ljudstva po svetu. Z lepimi diapozitivi nam je predavateljica pokazala in orisala njihovo življenje: lov, običaje, igre, zabave, čustvovanje, umetniško izražanje, na zaključku pa je z magnetofona predvajala nekaj najznačilnejših eskimskih pesmi — lovskih, obrednih, plesnih, uspavank in ljubezensko pesem. To njihovo petje, združeno s preprostimi glasbili, je kajpak vse nekaj drugega, kot smo vajeni pri evropskih pesmih in blagoglasni glasbi, vendar je bilo poslušanje teh magnetofonskih posnetkov izreden užitek — kakor da nam pojo globoki, tajinstveni glasovi in odmevi mračnih in dolgih polarnih noči, svojstvenega življenja narave in ljudi, ki je tudi v mrazu 50 stopinj pod ničlo neuničljivo, pisano in lepo.

Predavanje, združeno s slikami in glasbo, je imelo izreden uspeh. Poslušalci so predavateljico nagradili s ploskanjem, ki kar ni hotelo ponehati. To je bilo za predavateljico in za prireditelja (Dol. muzejsko društvo) najlepša pohvala in priznanje.

NEKAJ OKROGLIH

Previdnost je mati modrosti.

NATANČEN NASVET

»No, hčerka, le, pa pojdi na to zabavo. Bodi tam lepo pridna in zabavaj se.«

»Mama, povej bolj natančno: ali naj bom pridna ali naj se zabavam?«

KORISTEN PREDLOG

»Tovariši, tako ne gre več naprej: plačani smo za pet nadur, delamo pa samo po dve.«

»Prav imaš, tovariš Nadurnik. Predlagam, da delamo poslej tri ure.«

NOVI NAROČNIKI

Grm Feliks — Dol. Kamenje
Zeletelj Henrik — Dobrnič
Pavček Franjo — Smuka
Cimprič Franc — Regerča vas
Jevšek Marica — Gotna vas
Švegelj Ivan — Selce
Ogulin Mirko — Butoraj
Avsec Ivica — Karlovac
Godnjavec Jože — Bitolj
Grandovec Tomaž — Zaječar
Jezič Pepca — Srem. Mitrovica
Judež Anton — Mladenovac
Kranjc Viktor — Niš
Lipoglavšek Angelca — Krmelj
Cimperman Stanko — Tomažja vas
Srebrnjak Jožefa — Gorenja Sava

VLADO LAMUT: Spomin na Pariz

JOŽE FORTUN:

Aprilska revolucija na Vinici 1919

Odmevi velikega Oktobra pred 40 leti

Bralci Dolenjskega lista ste ob 40-letnici revolucije brali moje doživljaje in doživljaje mojega tovariša Jurija Špeharja. V nadaljevanju vam bom opisal dogodke, ki so se odigrali na velikonočni ponedeljek 21. aprila 1919 na Vinici; bili so razumljiva posledica ruskega prevrata.

Že v starih šolskih berilih sem bral, da je okolica Vinice revna ter da so v starih časih v nekaterih hišah pekli kruh iz sirka. V Grudnovi »Zgodovini slovenskega naroda« smo tudi brali, da so dekleta in žene, ki so prišle na izpraševanje pred velikonočno spovedjo, iz župnikovega kotla, kjer se je kuhala hrana za prašiče, jemale krompir ter ga jedle. In v revolucionarnem letu 1848 so iz maščevanja požgale njegov kozolec. Ljudsko izročilo navaja, da je takratni župnik, ko je dobil vladni odlok, ki mu je naročal, naj javno v cerkvi razglasi, da je tlaka in desetina odpravljena, razglasil ta odlok v prazni cerkvi na Žežlju, le dečka, ki mu je stregel pri maši, je vzel s seboj. Ta je povedal novico ljudem.

Ko se je začelo izseljevanje v Ameriko, je le malo zdravih in mladih moških ostalo doma — odhajali so trumoma, bodisi legalno, mnogo pa jih je odšlo tudi skrivaj brez potnega dovoljenja. Ti ljudje so si poiskali delo v rudnikih, tovarnah ali v gozdu. Toda ne samo moški, tudi dekleta in žene so odhajale za možmi. To je bilo skoraj pravo ljudsko preseljevanje, zlasti od leta 1880 do prve svetovne vojne. Mnogo hiš je po vaseh ostalo praznih. Nekateri so se vrnili ter si s trdo zasluženimi dolarji nekoliko izboljšali življenje, večina pa je zaslužek plačala z izgubo zdravja in s preranim grobom.

Mnogi so se med delavstvom navzeli svobodomiselnih idej in so bili ob vrnitvi v domovino dobra opora vrnivšim se ruskim vojnim ujetnikom. V prvih dneh novembra, takoj ko so se s fronte vrnili prvi veterani, so se po zidovih viniških hiš pojavili lepaki s sledečo vsebino:

Naznanjamo tužno vest, da je naša mačeha Avstrija dne 29. oktobra izdihnila svojo grešno in kosmato dušo. Žalujoči ostali Karel I., l. r., feldmaršal Kövesz, l. r.

V nedeljo 1. novembra 1918 se je zbralo več sto ljudi v osnovni šoli na poziv rajnega nadučitelja Franja Lovšina, ki je v izbranih in navdušenih besedah ljudem pojasnil, da je cesarske Avstrije in vojne konec ter da bomo za naprej svobodno in lepše živeli v novi državi Jugoslaviji, ki bo prav gotovo republika. Najstarejši udeleženec shoda, 87-letni Pavlešič Jurij iz Perudine, pa je navzoče zaprisegel, da bodo z vsemi svojimi močmi delali zanjo. Nato so z uradnih poslopij odstranili vse, kar je spominjalo na Habsburžane in Avstrijo. Le župnik König Jurij, Kočevar, je vse to prenašal z veliko nejevoljo in ni hotel nad vrati župnišča odstraniti napisa, ki je bodel v oči naše zavedne ljudi in se je glasil: »Pfarramt des Deutschen Ritterordens.« Odstranili so ga ljudje sami.

Kot mrzel tuš je delovala na ljudi vest, da je 1. decembra 1918 v Beogradu proglašena monarhija. Ljudje kar niso hoteli verjeti, da je to mogoče in so hodili spraševat nadučitelja Lovšina, če je to res. Takoj po novem letu 1919 je vlada začela žigosati avstrijske bankovce, kjer so ljudem vzeli 20 % denarja. Iz sosednje Hrvatske so prihajali glasovi o uporih kmetov, ki so v nekaterih krajih sami izvedli agrarno reformo. Kmetski voditelj Stjepan Radić je s svojimi napredno republikanskimi gesli imel za seboj večino Hrvatov in njegovi ljudje, ki so tu in tam prišli med naše, so bili dobrodošli. Njihova izvajanja so povsod padla na plodna tla.

Prišla je velika noč, ki je bila tisto leto 20. aprila. V noči na ponedeljek je gromovito streljanje iz možnarjev oznanjalo, da se nekaj kuha. Pri rani maši je občinski sluga, po domače Rajkovič, oznanil, da bo občinska seja pri županu Miheliču. Toda več sto ljudi se je zgrnilo okoli županove hiše in drlo noter z zahtevo, naj župan pokaže, kje ima občinski pečat. Jasno je, da je bila seja takoj prekinjena, župan pa je ljudem hitel pravit, da občinskega pečata nima, da pa je pri trgovcu Štirku, ki je z njim tu in tam žigosal bankovce, ki niso imeli žiga ter na ta način dobro večal svoje premoženje. Val ljudstva se je nato podal med vzklikanjem: »Živio boljševiki!« in »Dol s kraljem!« ter prepevanjem raznih pesmi kot na primer »Što se ono preko Drine žuti, kralja Petra terajo regruti!« pred Šterkovo hišo. Šterk se je zaprl in skozi okno dopovedoval ljudstvu, da je občinski pečat na okrajnem glavarstvu, kar mu pa ljudje niso hoteli verjeti, dokler ni poštar Kambič brzojavil v Črnomelj, od koder je prišel odgovor, da je pečat tam.

(Konec prihodnjič)